

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Εγκατάσταση νέων στην γεωργία μέσω του προγράμματος «Νέοι Γεωργοί »:

Η περίπτωση της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης

Πτυχιακή Εργασία

ΤΟΥ

Αλέξανδρου Χονδρού

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : Σταυριανή Κουτσού, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, Μάιος 2015

«Η εκπαίδευση είναι το πιο ισχυρό όπλο που μπορείς να χρησιμοποιήσεις για να αλλάξεις τον κόσμο».

NELSON MANDELA

«Ο μεγαλύτερος εχθρός της γνώσης δεν είναι η άγνοια, είναι η ψευδαίσθηση ότι γνωρίζουμε».

STEPHEN HAWKING

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου που χωρίς την υποστήριξή τους δεν θα μπορούσα να σπουδάσω, και, παρόλο που είναι μακριά, πάντα με εμπνέουν και μου δίνουν δύναμη να συνεχίσω.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον μικρότερο αδελφό μου, που χωρίς να με προκαλεί από τότε που ήμασταν μικροί δεν θα είχα το ίδιο πείσμα που έχω τώρα.

Και ένα μεγάλο ευχαριστώ στους συμφοιτητές μου και στους φίλους μου που ήταν δίπλα μου στα πιο ωραία χρόνια της ζωής μου.

Ευχαριστώ την κυρία Κουτσού που δέχτηκε να συνεργαστώ μαζί της στο θέμα της πτυχιακής εργασίας, παρόλο που είμαι αγχώδες άτομο.

Και τέλος Ευχαριστώ το ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ για τα εφόδια της γνώσης που μου έδωσε, ώστε να μπορώ να παλέψω στην ζωή μου για μια αξιόλογη καριέρα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη, είναι η γήρανση του αγροτικού πληθυσμού. Προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτό το πρόβλημα, η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) θέσπισε προγράμματα με στόχο να προσελκύσει νέους ανθρώπους να ασχοληθούν με το γεωργικό επάγγελμα. Ήδη από τη δεκαετία του 1990 προκηρύχθηκε το πρώτο πρόγραμμα και στη συνέχεια άλλα τρία. Η τελευταία προκήρυξη, η οποία πραγματοποιήθηκε το 2014, πέρα από τον αρχικό στόχο της ηλικιακής ανανέωσης του γεωργικού πληθυσμού, λαμβάνει και τη διάσταση της επίλυσης του προβλήματος της ανεργίας των νέων.

Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε η Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης για τη διερεύνηση της εφαρμογής του Προγράμματος «Νέοι Γεωργοί» κατά την τελευταία προκήρυξη. Πρόκειται για μια περιφερειακή ενότητα με ιδιαίτερα δυναμική γεωργία και κτηνοτροφία και ένα μεγάλο αστικό κέντρο με αυξημένη ανεργία.

Η έρευνα βασίστηκε σε δευτερογενή στοιχεία, τα οποία παραχωρήθηκαν από τη Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης. Η επεξεργασία των στοιχείων έγινε προκειμένου να διερευνηθούν τα χαρακτηριστικά των νέων που εντάχθηκαν στο Πρόγραμμα, καθώς και τα χαρακτηριστικά της αγροτικής εκμετάλλευσης που δεσμεύονται να δημιουργήσουν κατά την επόμενη πενταετία. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, υπήρξε ιδιαίτερα μεγάλο ενδιαφέρον από νέους ανθρώπους για να ενταχθούν στο Πρόγραμμα. Η πλειονότητα αυτών ανήκει στις πρώτες ηλικιακές ομάδες (20-30 ετών) και δεσμεύονται να δημιουργήσουν σχετικά μεγάλες αγροτικές εκμεταλλεύσεις και προσανατολίζονται κυρίως προς δυναμικές καλλιέργειες και προς την κτηνοτροφία, εγκαταλείποντας την σιτοκαλλιέργεια.

Λέξεις κλειδιά: Κρίση, Νέοι, Πρόγραμμα «Νέοι Γεωργοί», Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης.

ABSTRACT

One of the major problems facing the agricultural sector, both in Greece and in Europe, is the ageing of the rural population. To solve this problem, the European Union through the Common Agricultural Policy (CAP) instituted and designed to attract young people to engage in farming. The first program was started in the 1990s and then three more followed. The last tender, held in 2014, beyond the original target was the renewal of the agricultural population, also it helps the youth unemployment problem. Indeed, due to the economic crisis experienced by the country in recent years, unemployment reached the figure of 50% for young people.

In this work selected by the Regional Unit of Thessaloniki is to investigate the application of the "Young Farmers" in the last proclamation. Thessaloniki is a regional section with particularly dynamic agriculture and animal livestock with a large urban area that has high unemployment statistics.

The survey was based on secondary data, which was provided by the Department of Agriculture in Thessaloniki. The processing of the data was done in order to investigate the characteristics of young people who joined the program, also the characteristics of the farms who were committed during the next five years. The most important results of the research is the number of candidates who applied to the program, their age, education level, the units of human labor in the area they are in, the direction of production and their future situation.

Keywords: Crisis, Young, Program "Young Farmers" Regional Union of Thessaloniki.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	III
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	IV
ABSTRACT	V
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	VI
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	VIII
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	IX
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΓΗΡΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.....	8
1.1. ΓΗΡΑΝΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	8
1.2. ΓΗΡΑΝΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	11
1.3. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΚ ΝΕΟΥ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΛΟΓΩ ΚΡΙΣΗΣ	16
1.3.1. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΑ.....	18
2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 112 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΕΩΝ ΓΕΩΡΓΩΝ	20
2.1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ	20
2.2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ	29
2.3. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ & ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	33
2.3.1. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΚΑΤ' ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ:....	34
2.3.2. ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ	35
2.4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ.....	36
3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	38
3.1. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.....	38
3.2. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	43
3.3. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	45
3.4. ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	47
3.5. ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤΟΝ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	50
3.6. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	52
3.7. ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	53
4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ «ΝΕΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ» ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.....	55
4.1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΝΤΑΧΘΕΝΤΩΝ	56

4.1.1.	ΦΥΛΟ	56
4.1.2.	ΗΛΙΚΙΑ.....	57
4.1.3.	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	58
4.1.4.	ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΚΝΩΝ	58
4.1.5.	ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	59
4.1.6.	ΔΗΜΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	60
4.2.	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	61
4.2.1.	ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	61
4.2.2.	ΎΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ	62
4.2.3.	ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	63
4.2.4.	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	65
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	67
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	68
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	72

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1. Ελλάδα: Εκατοστιαία Κατανομή Πληθυσμού κατά Φύλο και Ομάδες Ηλικιών.....	13
Πίνακας 1.2. Ο πληθυσμός της Ελλάδας κατά βαθμό αστικότητας (%).....	15
Πίνακας 1.3. Εξέλιξη της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα ανά Περιφέρεια	17
Πίνακας 2.1. Σημαντικότερες αλλαγές κατά την εξέλιξη των κανονισμών εγκατάστασης νέων στη γεωργία.....	24
Πίνακας 2.2. Δικαιούχοι του προγράμματος νέων γεωργών ανά κανονισμό και ανά χώρα.....	26
Πίνακας 2.3. Αριθμός δικαιούχων του προγράμματος νέων γεωργών στην Ελλάδα	28
Πίνακας 2.4. Η κατανομή των πιστώσεων ανά περιφέρεια για παροχή οικονομικών ενισχύσεων του Μέτρου 112.....	33
Πίνακας 2.5. Το ύψος της χρηματοδότησης κυμαίνεται ανάλογα βάση των παρακάτω κριτηρίων	37
Πίνακας 3.1. Κατηγορίες Χρήσης του Εδάφους στον Νομό Θεσσαλονίκης- Συνόλου Χώρας (1991-2001).....	39
Πίνακας 3.2. Κατανομή γεωργικής Γης στον Νομό Θεσσαλονίκης- Συνόλου Χώρας (1991-2001)	40
Πίνακας 3.3. Χρήσεις Γεωργικής Γης στον Νομό Θεσσαλονίκης-Συνόλου Χώρας (1991-2001).....	41
Πίνακας 3.4. Κατανομή του πληθυσμού του Θεσσαλονίκης κατά ομάδες ηλικιών (2001)	43
Πίνακας 3.5. Πληθυσμός της Κεντρικής Μακεδονίας κατά νομό και Αστικότητα(2001).....	44
Πίνακας 3.6. Τομεακή σύνθεση της απασχόλησης (1981-1991-2001).....	45
Πίνακας 3.7. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός και απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα	46
Πίνακας 3.8. Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της γεωργίας της Κεντρικής Μακεδονίας (2001).....	47
Πίνακας 3.9. Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά εκμεταλλεύσεων Κ. Μακεδονίας (1991).....	48
Πίνακας 3.10. Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά εκμεταλλεύσεων Κ. Μακεδονίας (2001).....	48
Πίνακας 3.11. Ζωικό κεφάλαιο στην Περιφέρεια Κ. Μακεδονίας (2001)	50
Πίνακας 3.12. Εξέλιξη του ζωικού κεφαλαίου την περίοδο 1991-2001	51
Πίνακας 3.13. Παραγωγή κύριων προϊόντων στην Κεντρική Μακεδονία (1978-2004)	52
Πίνακας 4.1. Ομάδες ηλικιών.....	57
Πίνακας 4.2. Μορφωτικό Επίπεδο Υποψήφιων	58
Πίνακας 4.3. Αριθμός Τέκνων Επιλεχθέντων	58
Πίνακας 4.4. Προηγούμενη Εργασία Υποψήφιων	59
Πίνακας 4.5. Δήμοι Επιλεχθέντων Νέων Αγροτών	60
Πίνακας 4.6. Κατηγορία Περιοχών Επιλεχθέντων	60
Πίνακας 4.7. Κατεύθυνση Εκμεταλλεύσεων Επιλεχθέντων.....	61
Πίνακας 4.8. Ύψος Ενίσχυσης των Επιλεχθέντων	62
Πίνακας 4.9. Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας Υφιστάμενης Κατάστασης (2014) πρόσθεσε μια στήλη με ποσοστά. Κάνε ένα πίνακα με την υφιστάμενη και τη μελλοντική.....	63
Πίνακας 4.10. Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας Μελλοντικής Κατάστασης.....	63
Πίνακας 4.11. Παραγωγή Εκμεταλλεύσεων στην Υφιστάμενη και Μελλοντική Κατάσταση όλων των Υποψηφίων	65

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1.1. Σύνολο % πληθυσμού με ηλικία άνω των 60 ετών για το έτος 2002 και πρόβλεψη για το έτος 2050 (Brown, 2008).....	8
Διάγραμμα 1.2. Σύνολο (%) οικονομικά ενεργών αγροτών το 1961 στην Ελλάδα (Μωυσίδης, 2005)	12
Διάγραμμα 1.3. Σύνολο (%) οικονομικά ενεργών αγροτών το 2001 στην Ελλάδα (Μωυσίδης, 2005)	12
Διάγραμμα 1.4. Διαγράμματα για την Εκατοστιαία Κατανομή Πληθυσμού κατά Φύλο και Ομάδες Ηλικιών	14
Διάγραμμα 3.1. Κατηγορίες Χρήσεις του Εδάφους στον Νομό Θεσσαλονίκης- Συνόλου Χωρας (1991-2001).....	40
Διάγραμμα 3.2. Κατανομή γεωργικής Γης στον Νομό Θεσσαλονίκης- Συνόλου Χωρας (1991-2001) .	41
Διάγραμμα 3.3. Χρήσεις Γεωργικής Γης στον Νομό Θεσσαλονίκης-Συνόλου Χωρας (1991-2001).....	42
Διάγραμμα 3.4. Κατανομή του πληθυσμού του Ν. Θεσσαλονίκης κατά ομάδες ηλικιών (2001).....	43
Διάγραμμα 3.5. Απασχολούμενοι.....	46
Διάγραμμα 3.6. Διαγράμματα συγκρίσεις των εκμεταλλεύσεων του Νομού Θεσσαλονίκης το 1991 και 2001.....	49
Διάγραμμα 4.1. Σύνολο Επιλεγμένων υποψηφίων τους προγράμματος νέοι αγρότες (2014).....	56
Διάγραμμα 4.2. Σύνολο υποψηφίων που κατέθεσαν φάκελο υποψηφιότητας για το πρόγραμμα νέων αγροτών (2014)	56
Διάγραμμα 4.3. Σύνολο Ομαδοποιημένων Ηλικιών.....	57
Διάγραμμα 4.4. Διάγραμμα Πίτας για τις Κατευθύνσεις των εκμεταλλεύσεων	61
Διάγραμμα 4.5. Ύψος Ενίσχυσης σε διάγραμμα πίτας	62
Διάγραμμα 4.6. Υφιστάμενη Μ.Α.Ε και Μελλοντική Μ.Α.Ε.....	63
Εικόνα 1.1. Κάτοχοι γεωργικών εκμεταλλεύσεων ≥ 65 ετών, 2007 (Zawojaska, 2010).....	9
Εικόνα 1.2. Νέος γεωργός συμβάλει στην συγκομιδή της καλλιέργειας.	19

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γήρανση του αγροτικού πληθυσμου αποτελούσε ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Μουσίδη το 2001, οι γεωργοί ηλικίας άνω των 65+ ετών αντιπροσώπευαν ποσοστό 22,10% του συνόλου των γεωργών, ενώ οι νέοι κάτω των 24 ποσοστό μόνο 8,30%. Οι νέοι δεν ενδιαφέρονται να απασχοληθούν στον πρωτογενή τομέα λόγω της σκληρής εργασίας και του αβέβαιου εισοδήματος. Επίσης ο προσανατολισμός τους προς την τριτοβάθμια εκπαίδευση τους στρέφει εκ των πραγμάτων σε απασχόληση στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα στα αστικά κέντρα.

Η ΚΑΠ εδώ και μια δεκαετία έχει δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα προσέλκυσης νέων ανθρώπων να εγκατασταθούν στη γεωργία. Όμως από το 2009 τα δεδομένα άλλαξαν ριζικά για την Ελλάδα, αυτό οφείλεται στην οικονομική κρίση που βιώνει η χώρα. Τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας στους νέους, τους έχουν στρέψει προς την ύπαιθρο και την απασχόληση στην γεωργία ως μια λύση στο πρόβλημα της ανεργίας.

Στην εργασία αυτή επιλέχθηκε να διερευνηθεί η εφαρμογή της τελευταίας προκήρυξης του Προγράμματος, που έγινε το 2014, στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για μια περιοχή της χώρας με ιδιαίτερα δυναμική γεωργία και κτηνοτροφία και ένα μεγάλο αστικό κέντρο. (Ευρωτεκμελετη,2007)

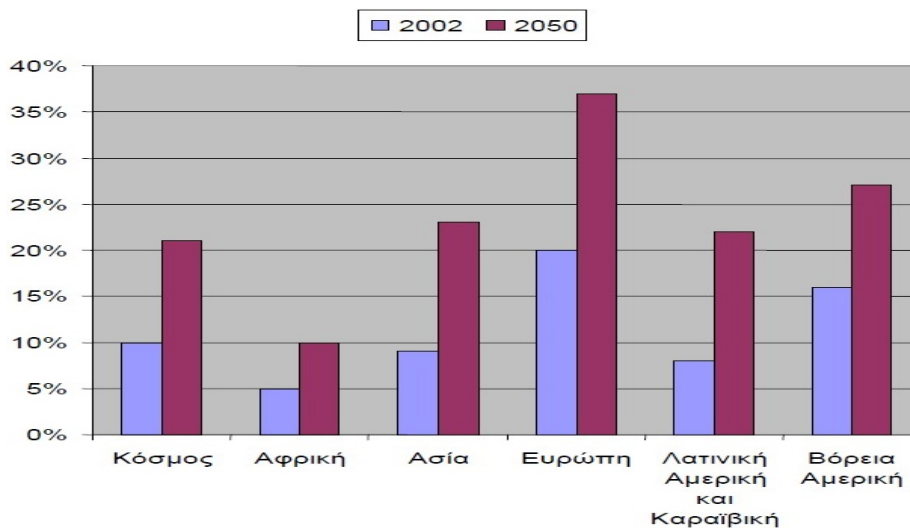
Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με δευτερογενή στοιχεία, τα οποία παραχωρήθηκαν από τη Διεύθυνση Γεωργίας. Μέσω των στοιχείων διερευνήθηκε το προφίλ των ενταχθέντων νέων στο Πρόγραμμα, καθώς και η γεωργική εκμετάλλευση που δεσμεύονται να δημιουργήσουν, η παραγωγική της κατεύθυνση και η απασχόληση που θα δεσμεύσει. Επίσης διερευνήθηκε κατά πόσο οι νέοι στρέφονται σε καινοτόμους κλάδους αγροτικής παραγωγής.

1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΓΗΡΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

1.1. ΓΗΡΑΝΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Γήρανση είναι η διαδικασία της συνεχούς βιολογικής μεταβολής του οργανισμού. Αρχικά οδηγεί στην ωρίμανση και στη συνέχεια στην παρακμή. Η γήρανση του πληθυσμού στον αγροτικό τομέα είναι πιο έντονη από οποιαδήποτε άλλον τομέα εργασίας όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη. Ένας από τους πολλούς λόγους, αλλά και ο κυριότερος, είναι η προσήλωση που έχουν οι ηλικιωμένοι ως προς την γεωργία (αρχηγοί της εκμετάλλευσης), που τους κάνει να αρνούνται να αποχωρήσουν από την εκμετάλλευση ή όταν αποφασίσουν να αποχωρίσουν το κάνουν με πολύ βραδύ ρυθμό. Ο άλλος λόγος ο οποίος είναι και ο πιο επικίνδυνος για το μέλλον της γεωργίας είναι ότι είναι οι νέοι αρνούνται να απασχοληθούν στον γεωργικό τομέα, λόγω είτε του χαμηλού εισοδήματος, είτε λόγω της υποβάθμισης και κοινωνικής απαξίωσης του επαγγέλματος (Clawson, 1963).

Πέρα από το ότι η Ευρώπη χαρακτηρίζεται ως «γηραιά ήπειρος» για πολιτιστικούς λόγους, σήμερα πολλοί επιστήμονες ονομάζουν την Ευρώπη ως την «γηραιά ήπειρο» κυριολεκτώντας, λόγω του ότι έχει τους περισσότερους ηλικιωμένους ανθρώπους στον κόσμο (Διάγραμμα 1.1.). Μερικές αιτίες που το προκαλούν αυτό, είναι η αύξηση του μέσου όρου ζωής και τα χαμηλά ποσοστά γονιμότητας.

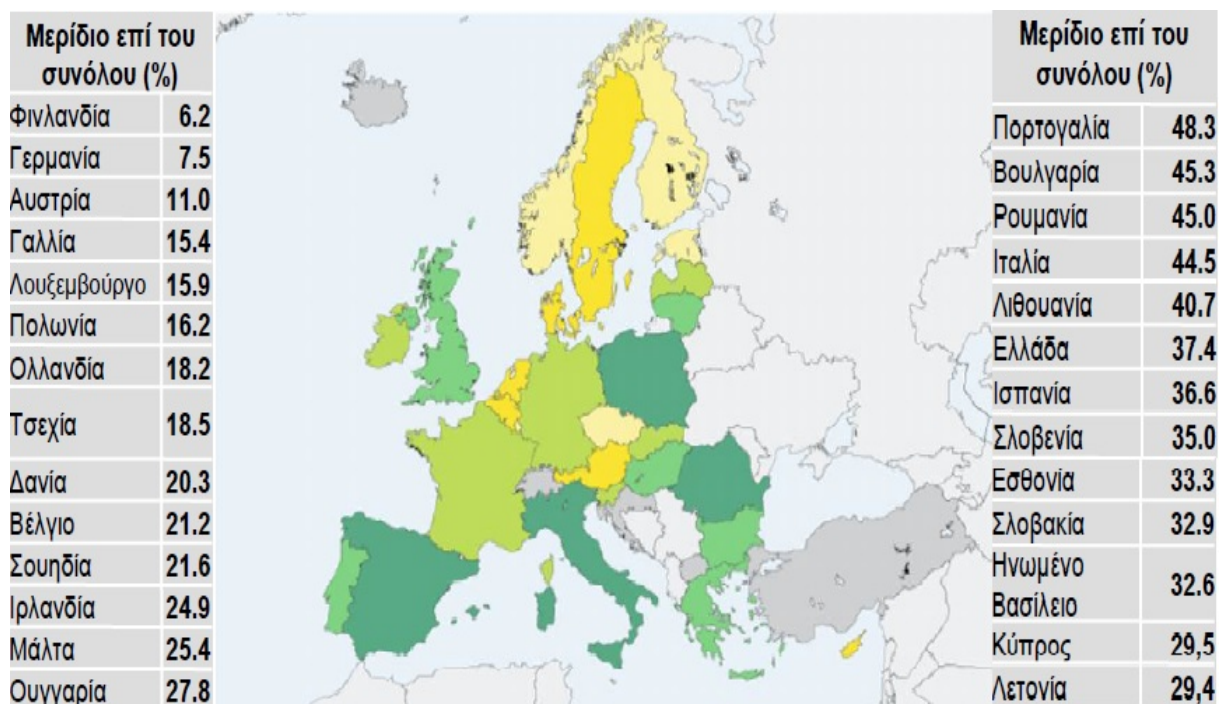
Διάγραμμα 1.1. Σύνολο % πληθυσμού με ηλικία άνω των 60 ετών για το έτος 2002 και πρόβλεψη για το έτος 2050 (Brown, 2008)

Σε ό,τι αφορά τον αγροτικό χώρο, η μετανάστευση των νέων προς τα αστικά κέντρα είναι ένας από τους κυριότερους παράγοντες που προκαλούν το γήρας του αγροτικού πληθυσμού (Ζαρμπου,2012).

Η αστικοποίηση των νέων αποτέλεσε ένα μεγάλο πρόβλημα επίσης στην γήρανση του αγροτικού πληθυσμού παγκοσμίως, με τους νέους να αποχωρούν από την ύπαιθρο για σπουδές, ενώ στην συνέχεια έχουν περιορισμένες δυνατότητες επιστροφής, εξαιτίας της έλλειψης προσφοράς εργασίας σε πτυχιούχους σε πολλές αγροτικές περιοχές. Μια δεύτερη αιτία είναι η μετανάστευση των νέων από την ύπαιθρο προς αναζήτηση εργασίας στα αστικά κέντρα, που αντανακλά την μειωμένη απασχόληση στον αγροτικό χώρο. Περισσότερη αναφορά για το φαινόμενο της αστικοποίησης και αποαστικοποίησης θα γίνει σε παρακάτω κεφάλαιο. (Woods,2011)

Με την πάροδο του χρόνου έχει παρατηρηθεί αποσταθεροποίηση της δημογραφικής διάρθρωσης, οι δημογραφικές μεταβολές είναι οι μεταβολές που προκαλούν ανισορροπία μεταξύ των πόλεων και των αγροτικών περιοχών ως προς τον πληθυσμό. Η δημογραφική αύξηση παρατηρείται κυρίως στις πόλεις, ενώ η ύπαιθρος πλήττεται από ισχυρή μείωση του πληθυσμού. Οι πόλεις πλέον αποτελούν το κέντρο της οικονομικής δραστηριότητας και της προόδου, αλλά εξαρτώνται σε τεράστιο βαθμό από την παραγωγή τροφίμων από τον αγροτικό τομέα.(Οικονομικός Ταχυδρόμος,1997)

Στην Ευρώπη οι κάτοχοι των γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι κατεξοχήν ηλικιωμένοι. Γενικά, το ποσοστό των ιδιοκτητών που είναι μεγαλύτεροι των 65 ετών είναι τριπλάσια από εκείνα των νέων γεωργών ηλικίας κάτω των 35. (Zawojaska, 2010)

Εικόνα 1.1. Κάτοχοι γεωργικών εκμεταλλεύσεων ≥ 65 ετών, 2007 (Zawojaska, 2010)

Στην Εικόνα 1.1. βλέπουμε ότι σε κάποια κράτη μέλη τις Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Πορτογαλία, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Ιταλία και η Λιθουανία πάνω από το 40% των κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι τουλάχιστον 65 χρονών, ενώ στη Φιλανδία και στη Γερμανία το ποσοστό αυτό είναι σημαντικά χαμηλότερο, κάτω του 10% . Με άλλα λόγια, στην Ευρώπη οι άνθρωποι πάνω από 65 ετών αποχωρούν με βραδείς ρυθμούς, για αυτό τον λόγο επηρεάζουν και τα ποσοστά του αγροτικού πληθυσμού. Το έτος 2007 περίπου 4.584 άτομα πάνω από την ηλικία εργασίας (+65 ετών) παρέμειναν στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις ως εργατικό δυναμικό. (Zawojaska, 2010)

Λόγω της απουσίας της υποχρεωτικής συνταξιοδότησης και απουσίας επίβλεψης από το κράτος, και με την ισχυρή αφοσίωση και άρνηση των αγροτών να εγκαταλείψουν την εκμετάλλευσή τους, θέτουν σε κίνδυνο την υγεία και την ασφάλειά τους όσο παραμένουν στην εκμετάλλευση. Οι γεωργοί μεγάλης ηλικίας δηλαδή (≥ 65 ετών) κινδυνεύουν περισσότερο από τους νέους αγρότες, επειδή έχουν μικρότερη αντανακλαστικότητα στην χρήση μηχανημάτων, χρησιμοποιούν παλαιότερα μηχανήματα ή λιγότερο προστατευτικό εξοπλισμό, δεν δίνουν μεγάλη βάση στην χρήση μέσων προστασίας και τέλος η υπερκόπωση λόγω παρατεταμένης και συνεχόμενης εργασίας για την ολοκλήρωση ενός έργου τους κάνει ευάλωτους σε κινδύνους. Οι λόγοι είναι σε κάποιο βαθμό ψυχολογικοί, καθώς οι ηλικιωμένοι γεωργοί σε ένα μεγάλο βαθμό αρνούνται να αναγνωρίσουν ή να αποδεχτούν ότι βρίσκονται σε μεγάλη ηλικία, πως δεν είναι πλέον παραγωγικοί και πως επιβαρύνουν την υγεία τους, όπως οι ασθένειες των πνευμόνων, στην ακρόαση-ακοή από τους θορύβους που προέρχονται από τα γεωργικά μηχανήματα και οι ασθένειες του δέρματος από την παρατεταμένη έκθεση στον ήλιο και στα φυτοφάρμακα. (Karen E. Peters et al, 2008)

Η ευρωπαϊκή αγροτική πολιτική αναγνωρίζοντας το πρόβλημα της γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού, παίρνει μέτρα για την ενθάρρυνση αφενός των ηλικιωμένων γεωργών να αποχωρήσουν από το γεωργικό επάγγελμα και αφετέρου των νέων να προσχωρήσουν στο γεωργικό επάγγελμα. Τα δύο μέτρα είναι αλληλοσυμπληρούμενα, καθώς το μέτρο της πρόωρης συνταξιοδότησης παρακινεί με οικονομικά κίνητρα τους αρχηγούς γεωργικής εκμετάλλευσης μεγάλης ηλικίας να συνταξιοδοτηθούν και να μεταβιβάσουν την αγροτική εκμετάλλευση τους σε νεότερο άτομο, ενώ το δεύτερο μέτρο ενθαρρύνει νέους ανθρώπους να γίνουν γεωργοί.

1.2. ΓΗΡΑΝΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

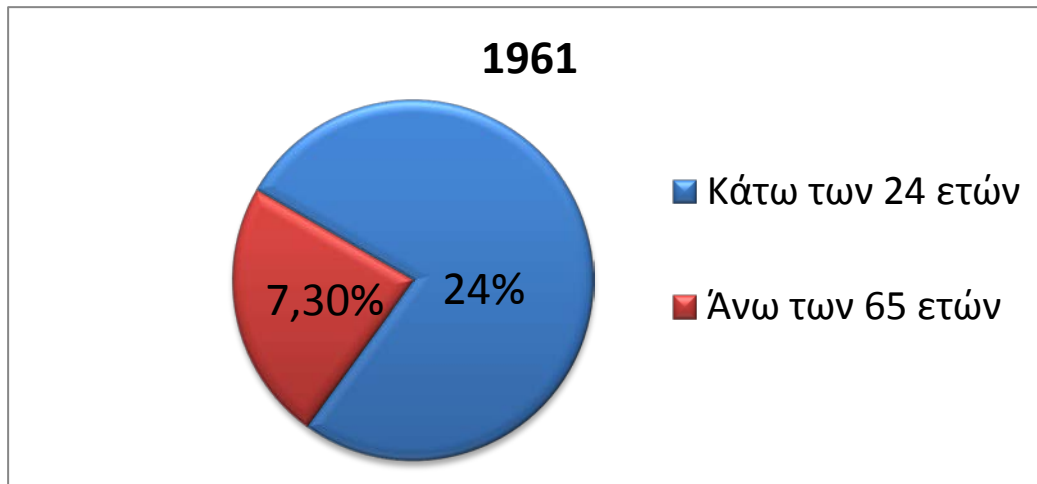
Η εικόνα των ερειπωμένων σπιτιών σε χωριά ανά την Ελλάδα είναι πλέον πραγματικότητα η οποία ενδέχεται να γίνει ακόμη πιο δραματική, καθώς σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί έχουν δείξει αύξηση στο ποσοστό των ηλικιωμένων στο συνολικό πληθυσμό της χώρας. Η αύξηση αυτή έχει ανέλθει σε τέτοιο σημείο, με αποτέλεσμα οι αλλοδαποί να είναι αυτοί οι οποίοι ισοσταθμίζουν κάπως αυτή την διαφορά.

Πλέον η κοινωνία κρατεί αρνητική στάση προς όλους τους ηλικιωμένους της χώρας γιατί είναι μια προβληματική κοινωνική κατηγορία στο επίπεδο της παραγωγής, λόγω της χαμηλής τους αποδοτικότητας, της δυσκολίας τους για επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα ή στην υιοθέτηση νέων τεχνολογιών κ.λπ. αλλά κοστίζουν κιόλας πολύ με το αυξανόμενο κόστος των συντάξεων, της ασφάλισης και περίθαλψής τους, γεννούν μια αρνητική αντίληψη στην υπόλοιπη κοινωνία που οδηγεί συχνά στην κοινωνική περιθωριοποίηση των ηλικιωμένων ατόμων. (Iefimerida, 2013)

Ο αγροτικός χώρος είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα σε ό,τι αφορά την γήρανση του πληθυσμού της υπαίθρου στην Ελλάδα. Αναφέρουμε δύο από τους πιο σοβαρούς λόγους γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού στην Ελλάδα. Ο ένας αφορά στη μαζική εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση των δεκαετιών του '50, '60 και '70 των νέων αγροτών, αφήνοντας πίσω στα χωριά τους ηλικιωμένους. Στην περίοδο αυτή ερημώθηκε το μεγαλύτερο μέρος του ορεινού όγκου της χώρας, των μικρών νησιών και των άλλων προβληματικών περιοχών. Ο δεύτερος λόγος οφείλεται στο ότι μεγάλος αριθμός των νέων δεν επιθυμούν να παραμείνουν στη γεωργία και να διαδεχθούν τους γονείς τους στην οικογενειακή εκμετάλλευση. Η σκληρή αγροτική εργασία και η εισοδηματικά αβέβαιη παραγωγή αλλά και η υποβαθμισμένη κοινωνική κατάταξη του αγροτικού επαγγέλματος αναφέρονται ως κάποιοι από τους λόγους που νέοι εγκαταλείπουν τον τομέα. (Μωυσίδης, 2005)

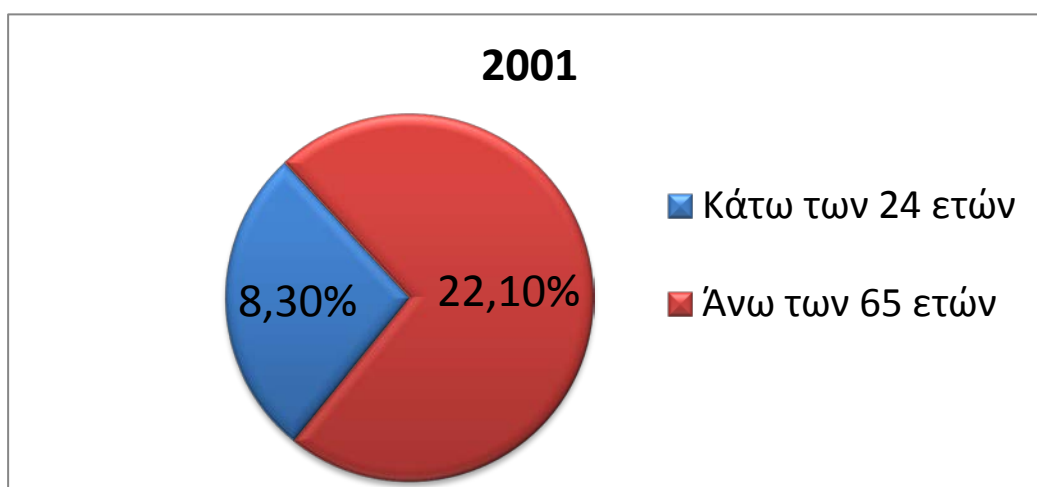
Όμως το πρόβλημα στις αγροτικές περιοχές δεν είναι μόνο η μετανάστευση των νέων, είναι επίσης το τι αφήνουν πίσω τους, με λίγα λόγια φεύγοντας οι νέοι και αφήνοντας τους ηλικιωμένους στα ερημωμένα χωριά και στις γενικότερα υποβαθμισμένες περιοχές της υπαίθρου, προκάλεσαν μεγάλα προβλήματα με τις συνθήκες διαβίωσης. Έρευνες έδειξαν ότι είναι ιδιαίτερα εκτεταμένη η οικονομική ανέχεια μεταξύ των ηλικιωμένων, η αδυναμία για αντιμετώπιση καθημερινών στοιχειωδών ζητημάτων και των προβλημάτων υγείας και των αναγκαίων μετακινήσεων.

Όπως βλέπουμε στο διάγραμμα 1.2. παρατηρούμε ότι το 1961 οι νέοι αγρότες κάτω των 24 ετών ασχολιόντουσαν με την γεωργία σε ποσοστό που φτάνει το 24% του αγροτικού πληθυσμού της χώρας, και με ένα μικρό ποσοστό 7,30% ασχολιόντουσαν αγρότες ηλικίας άνω των 65 ετών.

Διάγραμμα 1.2. Σύνολο (%) οικονομικά ενεργών αγροτών το 1961 στην Ελλάδα (Μωυσίδης, 2005)

Στο διάγραμμα 1.3. παρατηρούμε ότι το 2001 το ποσοστό των ανθρώπων στον αγροτικό πληθυσμό ηλικίας μικρότερης των 24 ετών είναι 8,30% εμφανής πτώση στο ποσοστό των ατόμων νεαρής ηλικίας στον αγροτικό τομέα σε σχέση με το 1961, ενώ το ποσοστό των ατόμων άνω των 65 ετών σε σχέση με το 1961 έχει τριπλασιαστεί, με ποσοστό 22,10%. Συμπεραίνουμε ότι από το 2001 υπάρχει το φαινόμενο της γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 1.3. Σύνολο (%) οικονομικά ενεργών αγροτών το 2001 στην Ελλάδα (Μωυσίδης, 2005)

Πίνακας 1.1. Ελλάδα: Εκατοστιαία Κατανομή Πληθυσμού κατά Φύλο και Ομάδες Ηλικιών 1951-2011

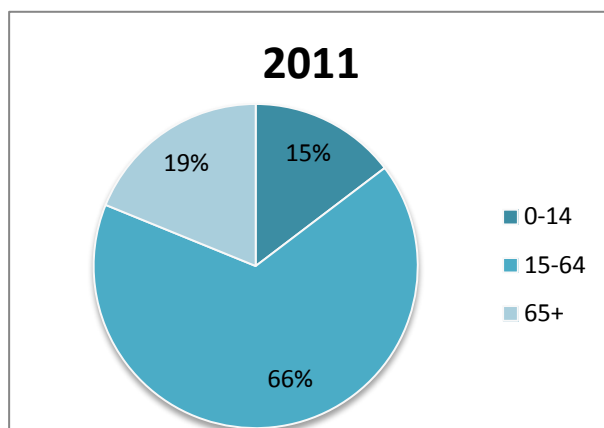
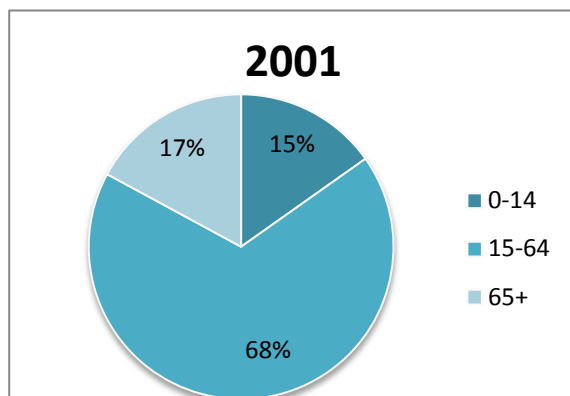
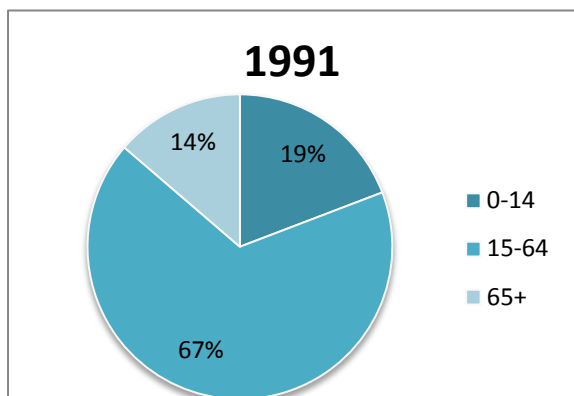
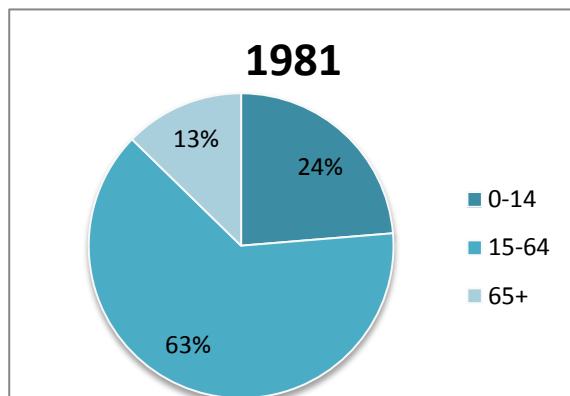
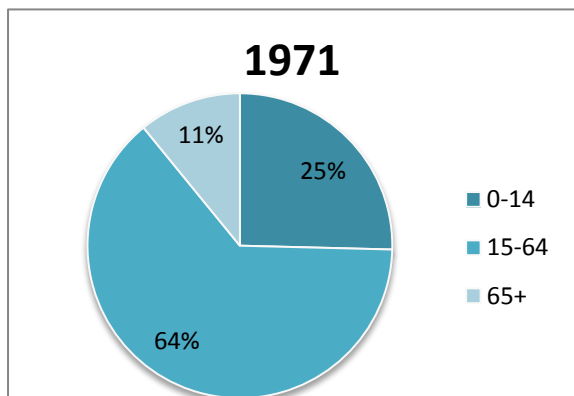
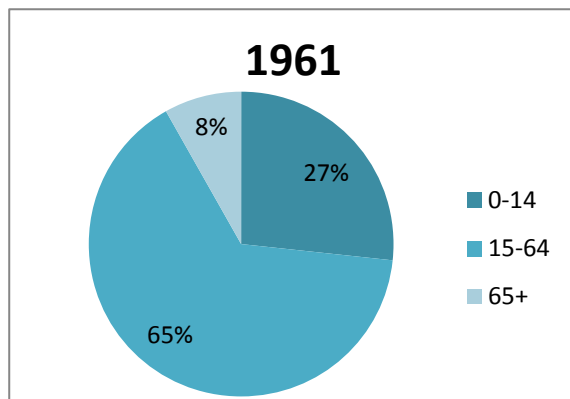
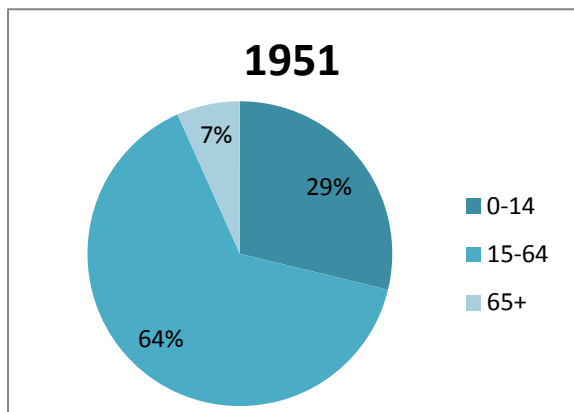
Φύλο - Ηλικία	1951	1961	1971	1981	1991	2001	2011
Άνδρες	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0-14	30,3	28,2	26,6	24,8	20,1	15,8	14,9
15-64	63,6	64,6	63,6	63,7	67,7	69,0	68,2
65+	6,1	7,2	9,8	11,5	12,2	15,2	16,9
Γυναίκες	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0-14	27,4	25,4	24,1	22,6	18,5	14,6	13,8
15-64	65,3	65,5	63,9	63,5	66,4	66,5	65,2
65+	7,3	9,1	12,0	13,9	15,1	18,9	21,0

Πηγή: [ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές πληθυσμού, Εκτιμήσεις.](#)

Σύμφωνα με τον πίνακα 1.1. από το 1951 ως το 2010 η ηλικιακή ομάδα >65 ετών έχει αυξηθεί κατά 12,2 μονάδες, ενώ η ηλικιακή ομάδα <14 ετών έχει μειωθεί κατά 14,4 μονάδες. Αυτό καταδεικνύει τη γήρανση του πληθυσμού και ταυτόχρονα την υπογεννητικότητα που υπάρχει στην Ελλάδα. Για τις ηλικίες μεταξύ 15-64 υπάρχει μια σχετική ισορροπία μεταξύ 63,6 και 67,7.

Στην παρακάτω σελίδα(Διάγραμμα 1.4.) παρατηρούμε το σύνολο των διαγραμμάτων, που χωρίζονται ανά έτη στις οποίες έγιναν απογραφές. Ξεκινώντας από το 1951 μέχρι το 2011. Χωρίζονται οι ηλικιακές ομάδες σε κάθε έτος και το ποσοστό που αντιστοιχεί σε αυτές.

Είναι αξιοσημείωτο να υποθεί πως αν παρατηρηθεί το κομμάτι της πίτας που είναι το ποιο ανοιχτόχρωμο και αντιστοιχεί στις ηλικίες 65+, ανά τα έτη αυξάνεται και ξεκίνησε το 1951 από 7% φτάνοντας το 2011 στα 19%.

Διάγραμμα 1.4. Διαγράμματα για την Εκατοστιαία Κατανομή Πληθυσμού κατά Φύλο και Ομάδες Ηλικιών

Πίνακας 1.2. Ο πληθυσμός της Ελλάδας κατά βαθμό αστικότητας (%)

Έτος απογραφής	Αστικός	Ημιαστικός	Αγροτικός	Σύνολο
1853	7,1	13,5	79,4	100
1856	6,8	12,6	80,6	100
1861	8	15,8	76,2	100
1870	9,6	13,6	76,8	100
1879	10,5	14	75	100
1889	15,1	14	70,9	100
1896	15,7	14,2	70,1	100
1907	16,4	12,5	71,1	100
1920	22,9	15,2	61,9	100
1928	31,1	14,5	54,4	100
1940	32,8	14,8	52,4	100
1951	37,7	14,8	47,5	100
1961	43,3	12,9	43,8	100
1971	53,2	11,6	35,2	100
1981	58,1	11,6	30,3	100
1991	58,9	12,8	28,3	100
2001	59,7	13,1	27,2	100

Πηγές : ΕΣΥΕ, Στατιστικές Επετηρίδες της Ελλάδος, διάφορα έτη.

Στον πίνακα 1.2. παρατηρούμε τις μεταβολές σε εκατοστιαία μεταβολή του συνόλου του πληθυσμού σε Αστικό, Ημιαστικό, Αγροτικό πληθυσμό. Το 1853 ο Αστικός πληθυσμός είχε 7,1 % της χώρας και ο αγροτικός το 79,4%, παρατηρείτε αμέσως πως η Ελλάδα το 1853 ήταν μια χώρα αγροτική. Μετά από έναν αιώνα περίπου το 1951 διαπιστώνεται πως τα ποσοστά έρχονται σε μια ισορροπία πλησιάζοντας κατά πολύ το 50% με 37,7% ο Αστικός και 47,5% ο Αγροτικός, καταλαβαίνουμε αν συγκρίνουμε το έτος του 1853 και το έτος 1951 πως τα δεδομένα έχουν αλλάξει όλο και περισσότεροι άνθρωποι μετακινούνται στα αστικά κέντρα, επίσης παρατηρούμε κατά όλα αυτά τα έτη ο ημιαστικός πληθυσμός παραμένει σε μια ισορροπία με ποσοστό που δεν ξεπερνά το 15,8%. Και στην απογραφή του 2001 είναι οφθαλμοφανές η διαφορά που υπάρχει στον αστικό και αγροτικό πληθυσμό. Ο αστικός έφτασε στα 59,7% και ο Αγροτικός στα 27,2%, συμπεραίνεται ότι ο αγροτικός τομέας δεν αποτελεί πλέον την δύναμη της χώρας όπως το 1853.

1.3. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΚ ΝΕΟΥ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΛΟΓΩ ΚΡΙΣΗΣ

Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλυθεί το πώς η οικονομική κρίση επηρεάζει τον πρωτογενή τομέα, τους εργαζόμενους σε αυτόν και τους ανθρώπους που λόγω ανεργίας στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα στα αστικά κέντρα τους παρακινεί να ασχοληθούν με τον πρωτογενή τομέα και πιο συγκεκριμένα με τον αγροτικό τομέα. (Αγροτικός Συνεργατισμός, 2011)

Η πιο χαρακτηριστική έκφραση που μπορεί να διατυπώσει αυτό το γεγονός είναι «κρίση και επιστροφή στην φύση». Τα προηγούμενα χρόνια το επάγγελμα του γεωργού βίωνε απόρριψη από τους περισσότερους αστούς, το επάγγελμα του γεωργού ποτέ δεν αποτελούσε τίτλο τιμής και υπόληψης. Αλλά και οι περισσότεροι αγρότες λόγω της σκληρότητας του επαγγέλματος απέτρεπαν τα παιδιά τους να το ακολουθήσουν παρακινώντας τους να μεταναστεύσουν στα αστικά κέντρα. Όμως μετά το 2009, η οικονομική κρίση και η ανεργία που ακολούθησαν, σε συνδυασμό και με το γεγονός ότι η ζωή στις μεγαλουπόλεις γίνεται όλο και περισσότερο απάνθρωπη, οδήγησε πολλούς νέους να στραφούν προς την ύπαιθρο για επαγγελματική απασχόληση στη γεωργία. Αυτοί οι νέοι έχουν συνήθως μια αξιόλογη παιδεία και όπως φαίνεται μπαίνουν συνειδητά στο επάγγελμα του αγρότη - επιχειρηματία. (Μανιός, 2012)

Σε μια σχετική έρευνα της ΠΑΣΕΓΕΣ (Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών) την τριετία 2008-2010, αποδεικνύει ότι η οικονομική κρίση μπορεί να αποδειχθεί ευκαιρία για τον αγροτικό τομέα της Ελλάδος, ο οποίος είναι ένας από τους δύο τομείς (μαζί με τον τουρισμό) που μπορεί να τονώσει την ανάπτυξη και την απασχόληση της χώρας. Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι ενώ στην αγορά εργασίας του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα της οικονομικής δραστηριότητας συνεχίζεται η επιδείνωση της ανεργίας, παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα κατά 7% στην τριετία 2008-2010, η οποία αντιστοιχεί σε 38.000 νέες θέσεις εργασίας. (Αγροτικός Συνεργατισμός, 2011)

Όπως αναφέρεται στην μελέτη του περιοδικού Αγροτικός Συνεργατισμός (Σεπτέμβριος του 2011) ο αγροτικός τομέας το 2010 απασχολούσε 549.800 άτομα (ποσοστό 12,4%), ευρισκόμενος στη δεύτερη θέση μετά το εμπόριο (18,1%), τον μεγαλύτερο αριθμό απασχολούμενων. Ιδιαίτερη βαρύτητα αποκτά η απασχόληση αυτή σε 8 από τις 13 περιφέρειες της χώρας. Όπως θα δούμε και στον πίνακα που ακολουθεί παρακάτω.

Πίνακας 1.3. Εξέλιξη της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα ανά Περιφέρεια

Περιφέρειες	2008	2009	2010	Μεταβολές 2008/2010
Αν. Μακεδ. & Θράκη	57.072	60.353	58.810	3,0%
Κεντρ. Μακεδονία	91.017	92.151	95.986	5,5%
Δυτ. Μακεδονία	18.514	20.896	19.486	5,3%
Ήπειρος	25.156	27.102	27.859	10,7%
Θεσσαλία	60.272	60.965	70.834	17,5%
Ιόνιοι Νήσοι	15.467	16.571	14.657	-5,2%
Δυτική Ελλάδα	56.231	61.431	63.198	12,4%
Στερεά Ελλάδα	41.932	40.858	45.595	8,7%
Αττική	15.297	15.996	17.467	14,2%
Πελοπόννησος	77.207	77.892	70.178	-9,1%
Βόρειο Αιγαίο	9.495	9.222	10.211	7,5%
Νότιο Αιγαίο	7.877	8.437	9.597	21,8%
Κρήτη	41.297	44.686	51.235	24,1%
Σύνολο	516.834	536.559	555.112	7%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΛ.ΣΤΑΤ. των ετών 2008, 2009, 2010.

Στον Πίνακα 1.2. αν και τα στοιχεία είναι παλιότερων ετών και στην αρχή της ύφεσης, διαπιστώνουμε ότι όλο και περισσότερος κόσμος αρχίζει να ασχολείται με τον αγροτικό τομέα. Όμως σε περιοχές με μειονεκτικά εδάφη και μεγάλο ποσοστό ορεινών εδαφών ο κόσμος εγκαταλείπει τον πρωτογενή τομέα μετακομίζει σε άλλες περιοχές της χώρας ή ασχολείται με τον δευτερογενή τομέα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι Ιόνιοι Νήσοι που το 2010 είχε καθοδική πορεία στην απασχόληση στον αγροτικό τομέα.

Ένας από τους παράγοντες που επηρέασε την απασχόληση στον πρωτογενή τομέα είναι τα προγράμματα για την στήριξη των αγροτών που εξήγγειλε το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Όπως το πρόγραμμα για νέους αγρότες, στήριξη ενοικίαση χωραφιών, επιδότησης για αγροτικά μηχανήματα, το πρόγραμμα πρόωρης συνταξιοδότησης αρχηγών γεωργικής εκμετάλλευσης κ.α. που θα αναλυθούν στο παρακάτω κεφάλαιο.

1.3.1. Το προφίλ των Νέων που ασχολούνται με την γεωργία

Η στροφή προς τον γεωργικό τομέα που καταγράφεται στην Ελλάδα είναι μικρή, αλλά ευδιάκριτη και ερμηνεύεται ως ένα φαινόμενο της οικονομικής κρίσης που «χτύπησε» τα αστικά κέντρα. Νέοι άνθρωποι δοκιμάζουν την τύχη τους στον αγροτικό τομέα φτάνοντας στο αποχώρητο με το φαινόμενο της ανεργίας. Παρόλα αυτά τα πράγματα δεν είναι ρόδινα και στον αγροτικό τομέα υπάρχουν αρκετά μεγάλες δυσκολίες ώστε να ανταπεξέλθουν στο ξεκίνημα νέας καριέρας και ζωής. Μετά από δεκαετίες υποχώρησης, στα τέλη του 2013 για δεύτερη φορά ύστερα από το 2010 καταγράφηκε μικρή αύξηση στον αριθμό των αγροτών. Συγκεκριμένα, από τους 485.500 απασχολούμενους στο τέλος του 2012, ένα χρόνο αργότερα ο αντίστοιχος αριθμός ήταν 493.900 αγρότες. (Ελαφρός, 2014)

Σύμφωνα με τους Ανθοπουλου, Καμπερη και Πέτρου (2013) αυτοί που ασχολούνται με την γεωργία χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες, οι οποίες είναι:

- Αυτοί που δεν έφυγαν από την αγροτική παραγωγή.
- Αυτοί που έφυγαν και επέστρεψαν μετά την κρίση της αστικής απασχόλησης (παλιννοστούντες).
- Αυτοί που δεν προέρχονται από την αγροτική περιοχή αλλά αξιοποίησαν κάποια φιλική ή οικογενειακή σχέση προκειμένου να εγκατασταθούν στην περιοχή.
- Οι νέοι αγρότες που δεν έχουν κανένα συνδετικό κρίκο στην ύπαιθρο και ασχολούνται για πρώτη φορά με το αγροτικό επάγγελμα.

Αυτοί που εγκαταστάθηκαν χωρίς να προέρχονται από την περιοχή και χωρίς να έχουν ασχοληθεί με το αγροτικό επάγγελμα στο παρελθόν, είναι κυρίως άνθρωποι που εργάζονταν σε μισθωτές εργασίες όπως στις κατασκευές (ηλεκτρολόγοι, ελαιοχρωματιστές κ.α), στις επισκευές (συνεργεία αυτοκινήτων, εταιρίες ανταλλακτικών κ.α), οι μικρέμποροι (μίνι μάρκετ, ένδυση, διατροφή κ.α). Η ανεργία δεν έπληξε μόνο τους εργαζόμενους αλλά και τους ανθρώπους με «καλή θέση», όπως θέσεις με διευθυντικές υποχρεώσεις. Οι συγκεκριμένοι νέοι αγρότες δεν είχαν ποτέ στο παρελθόν «αγροτικά συμφέροντα», δεν είχαν κοινωνική προέλευση από την ύπαιθρο, δεν γνωρίζουν τις αγροτικές εργασίες ήταν άνθρωποι που έζησαν και μεγάλωσαν στα αστικά κέντρα.

Η οικονομική κρίση, η ανασφάλεια και η γενικότερη αβεβαιότητα σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι έλληνες επιστρέφουν σταδιακά στο χωράφι ακόμη και για απλές εργασίες, που τα περασμένα χρόνια, δεν διανοούνταν να κάνουν μόνοι τους, αλλάζει ριζικά τον καταμερισμό του πληθυσμού της χώρας έχοντας μεγάλες εσωτερικές μεταναστεύσεις κυρίως από νέους αγρότες. (Μπίκας, 2012)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής, το προφίλ του νέου αγρότη είναι το εξής:

- Ο νέος αγρότης προέρχεται από τα αστικά κέντρα, είναι σε μεγάλο ποσοστό πτυχιούχοι Πανεπιστημίων ή ΤΕΙ, αλλά και αρκετά νεότερος σε σύγκριση με το παρελθόν.
- Συγκεκριμένα, από εκείνους που στράφηκαν στη γεωργία, το 37% προέρχεται από την Αθήνα, το 8% από την υπόλοιπη Αττική, το 9% από την Κεντρική Μακεδονία, το 7% από τη Θεσσαλία και το 7% από τη Στερεά Ελλάδα.
- Πριν στραφούν σε αυτό τον τομέα, το 54% απασχολούνταν στο εμπόριο, την αναψυχή και τον ιδιωτικό τομέα, το 29% στο δημόσιο, το 4% στις κατασκευές ενώ το 28% δεν είχε εργαστεί την προηγούμενη χρονιά γιατί ήταν άνεργοι, μαθητές ή φοιτητές, στρατιώτες.
- Ακόμη, οι νεοεισερχόμενοι έχουν μέσο όρο ηλικίας 41,7 χρόνια- έναντι του 47,3 των παλιότερων αγροτών- και είναι μορφωμένοι. Ο ένας στους τρεις έχει πτυχίο από Πανεπιστήμιο ή ΤΕΙ, ένας στους δέκα έχει μεταπτυχιακό και το 47% απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

[Εικόνα 1.2. Νέος γεωργός συμβάλει στην συγκομιδή της καλλιέργειας.](#)

2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 112 ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΕΩΝ ΓΕΩΡΓΩΝ

2.1. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ

Αν και το πρόβλημα της γήρανσης του γεωργικού πληθυσμού είχε διαπιστωθεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 από τον Mansholt, δεν συμπεριλήφθησαν μέτρα που να συμβάλλουν στην εγκατάσταση νέων στην γεωργία στους αρχικούς στόχους της διαρθρωτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. (Σουκιουρογλου κ.α. 2011)

Σύμφωνα με την Fennell (1999), εκτός από τις μεγάλες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όλοι οι αγρότες από τα υψηλά επιτόκια και το κόστος εισροών, οι νέοι αγρότες αντιμετωπίζουν και τις δικές τους ιδιαίτερες δυσκολίες, οι οποίες προέρχονται από τις υψηλές τιμές γης (σε περίπτωση αγοράς εκμετάλλευσης) και το υψηλό κόστος έναρξης (τεχνολογικός και κτιριακός εξοπλισμός ή αποζημίωση συγκληρονόμων). Έτσι κρίθηκε απαραίτητη η χορήγηση επιδοτήσεων και άλλων διευκολύνσεων στους νέους αγρότες, οι οποίες θα αποτελούσαν κίνητρο σε νέους της υπαίθρου να ακολουθήσουν το γεωργικό επάγγελμα.

Στη συνέχεια θεσπίστηκε μια σειρά Κανονισμών τα οποία θα σχολιαστούν λεπτομερώς παρακάτω (797/85, 2328/91, 950/97, 1257/99), μέσω αυτών των κανονισμών επιχειρήθηκε επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό και αφορούσε την ηλικιακή ανανέωση του γεωργικού πληθυσμού και τη δημιουργία βιώσιμων εκμεταλλεύσεων που θα διοικούνται από νέους ανθρώπους. (European Parliament, 2001)

Αρχικά είχαν ξεκινήσει κάποιοι Κανονισμοί όπως οι Οδηγία 72/159/ΕΟΚ (10 Απριλίου του 1984) που στόχευε στην εγκατάσταση νέων στην γεωργία ορισμένου αριθμού και σε συγκεκριμένες περιοχές, ο κύριος σκοπός αυτής της οδηγίας δεν ήταν η ανανέωση του γεωργικού πληθυσμού, αλλά ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, δηλαδή έχοντας άτομα μικρής ηλικίας σε μια γεωργική εκμετάλλευση καθίσταται αυτόματα και πιο ανταγωνιστική σε επίπεδο χώρας. Αμέσως μετά το μέτρο 72/159/ΕΟΚ δημιουργείται και η Οδηγία 72/160/ΕΟΚ που αναφέρεται στο μέτρο πρόωρης συνταξιοδότησης το οποίο μέτρο συμβάλει στην ανανέωση του αγροτικού πληθυσμού. Σύμφωνα με την Οδηγία 72/160/ΕΟΚ στους γεωργούς που εντάσσονταν στο πρόγραμμα πρόωρης συνταξιοδότησης μπορούσε να δοθεί ετήσια αποζημίωση ή μια ισοδύναμη κατ' αποκοπή πληρωμή.

Η πρώτη αυτή προσπάθεια ανανέωσης του γεωργικού πληθυσμού έγινε στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και δεν αποτέλεσε μια οργανωμένη πολιτική για την εγκατάσταση νέων στη γεωργία. Ως εκ τούτου δεν είχε τα αποτελέσματα εκείνα που θα οδηγούσαν στην ανανέωση του γεωργικού πληθυσμού με συνέπεια το

πρόβλημα της γήρανσης του γεωργικού πληθυσμού να παραμείνει στα ίδια επίπεδα. (Σουκιουρογλου κ.α. 2011)

Το 1980 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη το πρόβλημα της γήρανσης του γεωργικού πληθυσμού, έκανε έκκληση να εξεταστεί η δυνατότητα εγκαθίδρυσης ενός οργανωμένου συστήματος επιδοτήσεων για να παρακινηθούν οι νέοι άνθρωποι, ώστε να ξεκινήσουν γεωργικές δραστηριότητες.

Το πρόγραμμα εγκατάστασης νέων στη γεωργία αποτελεί μια ολοκληρωμένη πολιτική της Ε.Ε. με στόχο την ηλικιακή ανανέωση του γεωργικού πληθυσμού με ταυτόχρονη δημιουργία βιώσιμων και ανταγωνιστικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει μια σειρά κινήτρων για να προσελκύσουν νέους να εγκατασταθούν στη γεωργία. Τα κίνητρα που είναι κυρίως οικονομικής φύσης όπως η πριμοδότηση πρώτης εγκατάστασης και η επιδότηση επιτοκίου δανείου για την αντιμετώπιση δαπανών πρώτης εγκατάστασης.

Ο Κανονισμός 797/85

Ο πρώτος κανονισμός που δημιουργήθηκε και στοχεύει στην ηλικιακή ανανέωση του γεωργικού πληθυσμού με ταυτόχρονη δημιουργία βιώσιμων γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι ο 797/85. Στον κανονισμό αυτό για πρώτη φορά αναφέρεται η οικονομική ανάπτυξη κάθε αγροτικής περιοχής. Συγκεκριμένα στον κανονισμό 797/85 προβλεπόταν η ενίσχυση νέων

- i. Που δεν έχουν συμπληρώσει το 40^ο έτος ηλικίας τους
- ii. Εγκαθίστανται ως γεωργοί κατά κύρια απασχόληση
- iii. Οι επαγγελματικές του ικανότητες έφθιναν σε επαρκές επίπεδο κατά τη στιγμή της εγκατάστασης
- iv. Η γεωργική Εκμετάλλευση απαιτούσε όγκο εργασίας το λιγότερο ή ίσο με μια ΜΑΕ (στις παραμεθόριες και νησιωτικές περιοχές ήταν ½ ΜΑΕ)

Από τις έρευνες των Κουτσού και Κιζος (2002) και Τσιομίδου (2006) για τον κανονισμό 797/85, διαπιστώθηκε ότι τα αποτελέσματα ως προς τον αριθμό των νέων γεωργών που εγκαταστάθηκαν στην γεωργία ήταν φτωχά

Ο Κανονισμός 2328/91

Η αναδιάρθρωση του Κανονισμού αυτού έγινε το 1991 με τον Κανονισμό 2328/91. Σύμφωνα με τον νέο Κανονισμό, μειώνεται σε ορισμένες μειονεκτικές περιοχές (στα νησιά του Αιγαίου) το κατώτερο όριο του απαιτούμενου όγκου εργασίας σε μια γεωργική εκμετάλλευση από 1 σε 0,5 Μ.Α.Ε. Επίσης μια ακόμη διαφοροποίηση του 2328/91 αποτελεί η αύξηση της εφάπαξ πριμοδότησης με μέγιστο ποσό τα 11.000€

Ο 2328/91 είχε την διαφορά με το προηγούμενο κανονισμό 797/85 που επέτρεπε τους γεωργούς να ασκούν κάποια άλλη «παραγωγική» δραστηριότητα. Δηλαδή επέτρεπε στους γεωργούς να έχουν την δυνατότητα να αναπτύξουν εξωγεωργικές δραστηριότητες που συμβάλουν στην γενικότερη ανάπτυξη της υπαίθρου. Το γεγονός αυτό αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση για μια γεωργία που περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων, οι οποίες δίνουν στο γεωργικό επάγγελμα μια νέα διάσταση προσαρμοσμένη στις σύγχρονες απαιτήσεις. (Σουκιουρογλου, 2011)

Ο Κανονισμός 950/97

Ο κανονισμός 2328/91 είχε μεγάλη παρέκκλιση από τους στόχους που είχε θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι το 1997 δημιουργεί ένα νέο κανονισμό τροποποιημένο από τους προηγούμενους κανονισμούς, τον Κανονισμό 950/97. Διατηρείται ως στόχος του κανονισμού να καταστήσει της γεωργικές εκμεταλλεύσεις ανταγωνιστικές.

Ο κανονισμός αυτός προϋποθέτει ο νέος αγρότης να εγκαθίσταται σε γεωργική εκμετάλλευση ως αρχηγός της εκμετάλλευσης, ως κύρια απασχόληση γεωργός. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. μπορούν να χορηγήσουν το χρηματικό ποσό και σε γεωργούς μερικής απασχόλησης, εφόσον αντλούν το 50% τουλάχιστον του συνολικού τους εισοδήματος από γεωργικές, δασικές ή τουριστικές δραστηριότητες, οι οποίες ασκούνται στην εκμετάλλευσή τους, υπό τον όρο όμως ότι το μέρος του εισοδήματος που προέρχεται άμεσα από τη γεωργική δραστηριότητα δεν είναι μικρότερο από το 25% του συνολικού εισοδήματος του κατόχου της εκμετάλλευσης και ότι ο χρόνος εργασίας που διατίθεται για τις εξωτερικές προς την εκμετάλλευση δραστηριότητες δεν υπερβαίνει το ήμισυ του συνολικού χρόνου εργασίας του κατόχου της εκμετάλλευσης. Επίσης, οι επαγγελματικές ικανότητες του νέου γεωργού να πληρούν ένα επαρκές επίπεδο κατά την εγκατάσταση ή το αργότερο δυο χρόνια μετά την εγκατάσταση και η εκμετάλλευση να απαιτεί όγκο εργασίας το λιγότερο ισοδύναμο προς μία ΜΑΕ το αργότερο δύο χρόνια μετά την εγκατάσταση. (Σουκιουρογλου, 2011)

Με λίγα λόγια μια από της διαφοροποιήσεις του κανονισμού 950/97 ήταν η αύξηση του πριμ πρώτης εγκατάστασης σε 11.700€ για τις μειονεκτικές περιοχές και 5.800€ για τις πεδινές περιοχές. Επίσης ο γεωργός είχε την δυνατότητα να αντλεί εισόδημα και εκτός γεωργίας «χωρίς να πρέπει να έχουν σχέση με την γεωργία» σε ποσοστό που θα πρέπει να είναι μικρότερο του 50% του συνολικού εισοδήματος.

Ο Κανονισμός 1257/99

Το 1999 δημιουργείται εκ νέου πρόγραμμα στήριξης νέων αγροτών ο κανονισμός 1257/99, που πλέον δεν στοχεύει μόνο στο να κάνει της γεωργικές εκμεταλλεύσεις ποιο ανταγωνιστικές αλλά να κάνει και της γεωργικές εκμεταλλεύσεις ποιο φιλικές ως προς το περιβάλλον. Δηλαδή στην αειφόρο ανάπτυξη της υπαίθρου. Προτεραιότητα πλέον, παράλληλα με την ανάπτυξη της γεωργίας, καθίσταται η διαφύλαξη και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος, η βελτίωση της υγιεινής και της καλής διαβίωσης των ζώων και η παραγωγή ποιοτικών γεωργικών προϊόντων. Γίνεται αντιληπτό δηλαδή πως η αγροτική πολιτική της Ε.Ε. ξεφεύγει από τα στενά όρια της ενίσχυσης των γεωργών και οδηγείται προς την προσπάθεια της εν γένει ανασυγκρότησης της υπαίθρου, μέσα από την οποία θα πραγματοποιηθεί και η ανάπτυξη της γεωργίας.

Οι διαφορές του κανονισμού 1257/99 με τους άλλους κανονισμούς είναι:

1. Αυξάνεται το πριμ πρώτης εγκατάστασης σε 25.000 €
2. Το ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος εργασίας είναι 0,5 Μ.Α.Ε για όλες τις περιοχές της Ε.Ε
3. Η υποβολή της αίτησης για το πρόγραμμα των νέων γεωργών γίνεται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και όχι στις τοπικές Νομαρχίες *(Με τον νέο Κανονισμό γίνεται δημόσια πρόσκληση ενδιαφέροντος για την υποβολή φακέλων υποψηφιότητας για ένταξη στο πρόγραμμα εγκατάστασης νέων στη γεωργία. Ως την εφαρμογή του 1257/99 η κάθε Νομαρχία εξέδιδε σε διαφορετική περίοδο την πρόσκληση για ένταξη στο πρόγραμμα με αποτέλεσμα την δυσκολία πληροφόρησης των ενδιαφερομένων).*
4. Η εκμετάλλευση του νέου γεωργού πρέπει να αποδεικνύει ότι πληροί τις ελάχιστες προϋποθέσεις σχετικά με το περιβάλλον, την υγιεινή και την καλή διαβίωση των ζώων.

Ο 1257/99 περιλαμβάνει και ρυθμίσεις για πρόωρη συνταξιοδότηση γεωργών, οι οποίες αποτελούν συνοδευτικά μέτρα που ενισχύουν την ανανέωση του γεωργικού πληθυσμού.

Ο αποχωρών γεωργός πρέπει:

- a) να παύσει να ασκεί οποιαδήποτε γεωργική δραστηριότητα για εμπορικούς σκοπούς
- b) να είναι τουλάχιστον 55 ετών χωρίς όμως να έχει φτάσει τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης κατά τη στιγμή της αποχώρησης του
- c) να έχει ασκήσει τη γεωργική δραστηριότητα τα δέκα τελευταία χρόνια πριν την αποχώρηση του.

Ο γεωργός που θα αναλάβει την εκμετάλλευση του αποχωρούντα γεωργού πρέπει:

- a) να διαδεχθεί τον αποχωρούντα γεωργό ως αρχηγός της γεωργικής εκμετάλλευσης
- b) να διαθέτει επαρκή επαγγελματική ικανότητα
- c) να αναλάβει την υποχρέωση να ασκήσει τη γεωργική δραστηριότητα στην εκμετάλλευση τουλάχιστον επί δεκαετία (Σουκιουρογλου, 2011).

Πίνακας 2.1. Σημαντικότερες αλλαγές κατά την εξέλιξη των κανονισμών εγκατάστασης νέων στη γεωργία

Ιδιότητες	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ			
	797/85	2328/91	950/97	1257/99
Ύψος Πριμ	8.800€	11.000€	13.000€	25.000€
Ελάχιστες ΜΑΕ/ εκμετάλλευση	1	1	0,5	0,5
Δυνατότητα εξωγεωργικής απασχόλησης	OXI	NAI	NAI	NAI
Επαγγελματική εκπαίδευση	150 ώρες	150 ώρες	150 ώρες	150 ώρες
10ετης υποχρεωτική παραμονή στη γεωργία	NAI	NAI	NAI	NAI
Τήρηση κωδικών ορθής γεωργικής πρακτικής	OXI	NAI	NAI	NAI
Προστασία περιβάλλοντος	OXI	OXI	OXI	NAI

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. 2008

Στον πίνακα 1.4. παρατηρούμε ότι μια από τις βασικότερες αλλαγές που έγιναν με την πάροδο του χρόνου και με τις διαφοροποιήσεις των προγραμμάτων που αφορά τους νέους γεωργούς, είναι η αύξηση του πριμ πρώτης εγκατάστασης. Ξεκίνησε από 8.800€ το 1985 για να φτάσει στις 40.000€ μετά την εφαρμογή του 1698/2005. Τα ποσοστά στην αύξηση μεταξύ των πριμ πρώτης εγκατάστασης είναι: από το μέτρο 797/85 στο μέτρο 2328/91 το ποσοστό αύξησης ήταν 25%(με χρηματική αύξηση 2200€), από το μέτρο 2328/91 στο μέτρο 950/97 το ποσοστό αύξησης ήταν 18,1%(με χρηματική αύξηση 2000€), από το μέτρο 950/97 στο μέτρο 1257/99 το ποσοστό είχε αύξηση 92,3%(με χρηματική αύξηση 12000€), και από το μέτρο 1257/99 στο μέτρο 1698/2005 το ποσοστό είχε αύξηση 60 %(με χρηματική αύξηση 15000€)

Αυτό γινόταν για να προσελκύσουν όλο και περισσότερους ενδιαφερόμενους προσθέτοντας απλά ένα μεγαλύτερο οικονομικό κίνητρο. Επίσης είναι αξιοσημείωτο ότι το ελάχιστο απαιτούμενο μέγεθος εργασίας της γεωργικής εκμετάλλευσης του νέου γεωργού, ξεκίνησε αρχικά με 1 Μ.Α.Ε. στον κανονισμό 797/85 και στον κανονισμό 2328/91 αυτό το μέτρο εμπόδιζε και ήταν δύσκολο να επιτευχθεί, καθιστώντας εμπόδιο στην ένταξη νέων στο πρόγραμμα έτσι στο έτος 1997 με τον κανονισμό 950/97 μειώθηκε σε 0,5 Μ.Α.Ε. όπου και συνέχισε μέχρι και στο κανονισμό 1257/99 και 1698/2005. Η εφαρμογή 797/85 είχε ως προϋπόθεση την αποκλειστική απασχόληση του υποψήφιου νέου γεωργού στην γεωργία. Η συνθήκη βέβαια αυτή στους επόμενους κανονισμούς μεταβλήθηκε, δίνοντας στο νέο γεωργό την δυνατότητα να ασκεί εξωγεωργικές δραστηριότητες (μέχρι ένα ποσοστό στο εισόδημα). Είναι σημαντικό να διατυπωθεί πως στους πρώτους κανονισμούς δηλαδή στους κανονισμούς 797/85, 2328/91 και 950/97 το μόνο κριτήριο εφαρμογής του προγράμματος ήταν να καταστούν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις μιας χώρας ποιο ανταγωνιστικές, αγνοώντας το περιβάλλον. Όμως οι κανονισμοί 1257/99 και 1698/2005 ήρθαν να το αλλάξουν αυτό δεν στόχευαν μόνο στο να κάνουν τις εκμεταλλεύσεις ποιο ανταγωνιστικές αλλά και ποιο φιλικές ως το περιβάλλον.

Πίνακας 2.2. Δικαιούχοι του προγράμματος νέων γεωργών ανά κανονισμό και ανά χώρα

Χώρα	Κανονισμός								Σύνολο
	797/85		2328/91		950/97		1257/99		
	Σύνολο δικαιούχων	Ποσοστό (%)	Σύνολο δικαιούχων	Ποσοστό (%)	Σύνολο δικαιούχων	Ποσοστό (%)	Σύνολο δικαιούχων	Ποσοστό (%)	
Γερμανία	8.178	13,3	22.553	18,0	4.734	12,0	23.227	13,1	58.692
Δανία	1.868	3,1	4.121	3,3	772	1,9	4.411	2,5	11.172
Ισπανία	4.454	7,2	13.137	10,5	2.029	5,2	12.511	7,0	32.131
Αγγλία	109	0,2	-----	-----	-----	-----	-----	-----	109
Βέλγιο	969	1,6	5.310	4,2	1.442	3,7	5.913	3,3	13.634
Ολλανδία	489	0,8	427	0,3	79	0,2	1.380	0,8	2.375
Ιρλανδία	1.818	3,0	2.265	1,8	392	1,0	4.575	2,6	9.050
Ιταλία	3.385	5,5	11.102	8,9	1.818	4,6	10.909	6,1	27.14
Γαλλία	34.525	56,0	53.113	42,5	16.212	41,0	55.300	31,2	159.150
Λουξεμβούργο	330	0,5	335	0,2	80	0,2	304	0,1	1.049
Πορτογαλία	4.768	7,7	7.527	6,2	1.062	2,7	9.196	5,2	22.553
Σουηδία	-----	0	-----	0	262	0,6	1.787	1,0	2049
Φιλανδία	-----	0	-----	0	839	2,1	2.919	1,6	3758
Αυστρία	-----	0	-----	0	2.143	5,4	5.637	3,2	7.780
Ελλάδα	720	1,2	5.129	4,1	7.655	19,4	39.447	22,2	52.951
ΣΥΝΟΛΟ	61.613	15,3	125.019	31,0	39.519	9,8	177.516	43,9	403.667

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2007

Από τα στοιχεία του πίνακα 1.5. διαπιστώνουμε ότι από την εφαρμογή του Κανονισμού 797/85 ως και την εφαρμογή του Κανονισμού 1257/99, εγκαταστάθηκαν 403.667 νέοι γεωργοί στις χώρες τις ΕΕ. Οι περισσότεροι από αυτούς (43.9%) εγκαταστάθηκαν αξιοποιώντας τον Κανονισμό 1257/99 και οι λιγότεροι (9,8%) αξιοποιώντας τον Κανονισμό 950/97 Σε επίπεδο χώρας, αυτές που αξιοποίησαν καλύτερα όλους τους Κανονισμούς και πέτυχαν την εγκατάσταση του μεγαλύτερου αριθμού νέων γεωργών, είναι η Γαλλία η Γερμανία και τρίτη η Ελλάδα.

Όπως αναφέρει και ο Glauben το 2004 η καλύτερη οργάνωση και ενημέρωση είναι δύο σημαντικότεροι λόγοι που συνέβαλαν στην αυξημένη συμμετοχή νέων στο πρόγραμμα στις χώρες αυτές, στις οποίες αν και η γεωργία δεν αποτελεί βασική οικονομική δραστηριότητα, το πρόγραμμα εφαρμόστηκε με μεγάλη επιτυχία δίνοντας μια μεγάλη ώθηση στη γεωργία. (Glauben, 2004)

Η αναδιάρθρωση του Κανονισμού 950/97 με τον 1257/99, επέφερε καλύτερα αποτελέσματα. Στην Ελλάδα παρατηρήθηκε ιδιαίτερη αύξηση, όπου ο αριθμός των δικαιούχων του προγράμματος έφτασε σε 39.447 άτομα.

Από τα στοιχεία του πίνακα 1.6. στην παρακάτω σελίδα διαπιστώνεται ότι από την εφαρμογή του Κανονισμού 797/85 ως και την εφαρμογή του Κανονισμού 1257/99 εγκαταστάθηκαν 52.951 νέοι γεωργοί στην Ελλάδα. Οι περισσότεροι από αυτούς (62,2%) εγκαταστάθηκαν αξιοποιώντας τον κανονισμό 1257/99 και οι λιγότεροι (9,7%) αξιοποιώντας τον Κανονισμό 2328/91.

Από τα στοιχεία του πίνακα 1.6. διαπιστώνεται ότι ο Κανονισμός 797/85 είχε εξαιρετικά περιορισμένη εφαρμογή στο σύνολο των περιφερειών της χώρας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πως η εφαρμογή του Κανονισμού στη χώρα μας άρχισε από το 1989 και έπειτα και όχι από την αρχή της θέσπισης του (το 1985). Στα δύο χρόνια εφαρμογής του εγκαταστάθηκαν συνολικά 720 νέοι γεωργοί, οι περισσότεροι από τους οποίους εγκαταστάθηκαν στην Κεντρική Μακεδονία (26,5%) και στην Στερεά Ελλάδα (13,2%).

Παρόλα αυτά το πρόγραμμα από τον κανονισμό 1257/99 έως και σήμερα έχει συνεχόμενες αυξητικές τάσεις και ένας από τους παράγοντες που παίζουν ρόλο και επηρεάζουν την ζήτηση του προγράμματος είναι η ανεργία και η οικονομική ύφεση που μαστιάζει την Ελλάδα.

Πίνακας 2.3. Αριθμός δικαιούχων του προγράμματος νέων γεωργών στην Ελλάδα

Περιοχή	Κανονισμός								Σύνολο
	797/85		2328/91		950/97		1257/99		
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	68	9,4%	400	7,8%	506	6,6%	3.209	8,2%	4.183 7,9%
Δυτική Μακεδονία	58	8,1%	180	3,5%	240	3,1%	2.196	5,6%	2.674 5,0%
Θεσσαλία	72	10,0%	946	18,4%	1303	17,3%	6.712	17,0%	9.033 17,1%
Ήπειρος	41	5,7%	402	7,8%	411	5,4%	1.218	3,1%	2.072 3,9%
Ιόνια Νησιά	8	1,1%	55	1,0%	86	1,1%	1.122	2,8%	1.271 2,4%
Στερεά Ελλάδα	95	13,2%	316	6,2%	362	4,7%	2.919	7,4%	3.692 7,0%
Πελοπόννησος	90	12,5%	597	11,6%	787	10,2%	3.662	9,3%	5.136 9,7%
Αττική	5	0,7%	18	0,4%	38	0,5%	119	0,3%	180 0,4%
Κρήτη	79	11,0%	711	13,9%	1.213	15,8%	3.693	9,3%	5.696 10,8%
Νότιο Αιγαίο	8	1,1%	59	1,2%	68	0,8%	324	0,8%	459 0,9%
Κεντρική Μακεδονία	191	26,5%	1.164	26,6%	2.471	32,3%	12.936	32,8%	16.762 31,7%
Βόρειο Αιγαίο	5	0,7%	91	1,8%	170	2,2%	1.237	3,1%	1.503 3,2%
Σύνολο	720	13,6%	5.129	9,7%	7.655	14,5%	39.447	62,2%	52.951 100%

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. 2008

2.2. Κριτήρια Επιλεξιμότητας Υποψηφίων

Το μέτρο 112 ή όπως λεγόταν παλαιότερα μέτρο 3.1. «Εφάπαξ Πριμοδότηση Νέων Αγροτών & Γ' ΚΠΣ» θεωρείται γενικά ένα επιτυχημένο μέτρο αν εκλάβουμε υπόψη ότι από το 2001 από όπου υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία, είχαν υποβληθεί 4.886 αιτήσεις, εκ των οποίων εγκρίθηκαν 3.651 δικαιούχοι. Το 2002 υποβλήθηκαν 5.057 αιτήσεις και εγκρίθηκαν 4.241 Νέοι Γεωργοί. Το 2003-2004 υποβλήθηκαν 3.800 αιτήσεις, με 3.017 εγκεκριμένους Νέους Γεωργούς. Το 2005 υποβλήθηκαν 5.503 αιτήσεις και εγκρίθηκαν 5.092 δικαιούχοι. Το 2006 υπεβλήθησαν 2.596 αιτήσεις, με σύνολο εγκεκριμένων Νέων Αγροτών 2.446. Μάλιστα, αρχικά είχε τεθεί ως στόχος η ένταξη 23.000 Νέων Αγροτών, το οποίο αναθεωρήθηκε το 2005 και τέθηκε στις 14.000. Από τα παραπάνω στοιχεία των προκηρύξεων που είδαμε διαπιστώνουμε ότι ο στόχος αυτός επετεύχθη, καθώς εντάχθηκαν συνολικά την περίοδο 2001-2006 18.346 Νέοι Γεωργοί με συνολική Δημόσια Δαπάνη 297.463.791,52€. (Τζικα, 2009)

Στόχος του μέτρου είναι η πληθυσμιακή αναζωογόνηση της υπαίθρου με την εγκατάσταση νέων γεωργών μέσω της παροχής κινήτρων προκειμένου να διευκολυνθεί η αρχική τους εγκατάσταση. Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής θα περιλαμβάνει όλες τις περιφέρειες της χώρας με δυνατότητα διαφοροποίησης των κινήτρων με βάση τα φυσικά μειονεκτήματα του τόπου μόνιμης κατοικίας, καθώς και την παραγωγική κατεύθυνση και το συνολικό εισόδημα της γεωργικής εκμετάλλευσης. (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2013)

Δικαιούχοι του προγράμματος:

- Τα άτομα θα πρέπει να είναι πάνω από 18 ετών και δεν έχουν υπερβεί το 40 έτος της ηλικίας τους. (Για τον υπολογισμό της ηλικίας λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία υποβολής της αίτησης του υποψηφίου νέου γεωργού).
- Διαθέτουν επαρκείς επαγγελματικές ικανότητες ή τις αποκτούν το αργότερο σε τρία έτη από την πρώτη τους εγκατάσταση.
- Αναλάβουν την υποχρέωση να υλοποιήσουν σχέδιο δράσης στα πλαίσια του οποίου θα επιτύχουν τα παραπάνω ελάχιστα κριτήρια και περαιτέρω βελτίωσή τους.
- Εγκαθίστανται για πρώτη φορά ή έχουν εγκατασταθεί το περισσότερο ένα έτος πριν, ως αρχηγοί σε δική τους γεωργική εκμετάλλευση.

Επίσης δικαιούχοι του προγράμματος εγκατάστασης νέων αγροτών, είναι φυσικά πρόσωπα, μόνιμοι κάτοικοι της Ελληνικής Επικράτειας, εγγεγραμμένοι στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (Ο.Σ.Δ.Ε.), που εγκαταστάθηκαν για πρώτη φορά ως

αρχηγοί γεωργικής εκμετάλλευσης, κατά το δεκατετράμηνο που προηγείται της ημερομηνίας υποβολής της αίτησης ενίσχυσης. (Agrenda, 2014)

Οι υποψήφιοι θα πρέπει να τηρούν και όλες τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- a) Να είναι από 18 ως 40 ετών, έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα και φερεγγυότητα.
- b) Είναι μόνιμοι κάτοικοι περιοχής εφαρμογής του μέτρου. Ο υποψήφιος θα πρέπει να είναι μόνιμος κάτοικος περιοχής:
 - Ορεινής η μειονεκτικής Δημοτικής ή Τοπικής Κοινότητας και Οικισμού.
 - Δημοτικής η Τοπικής Κοινότητας κανονικής περιοχής με πραγματικό πληθυσμό έως 100.000 κατοίκους.
- c) Η γεωργική εκμετάλλευση θα πρέπει να έχει ελάχιστο μέγεθος εργασίας μισή (0,5) Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας η αλλιώς Μ.Α.Ε. (1 Μ.Α.Ε.=1750 ώρες εργασίας)
- d) Θα πρέπει ο υποψήφιος νέος να διαθέτει επαρκή επαγγελματική ικανότητα η αναλαμβάνει την δέσμευση να την αποκτήσει όντος 36 μηνών.
- e) Υποβάλλει Επιχειρηματικό σχέδιο , μεγίστης χρονικής διάρκειας πέντε ετών
- f) Αναλαμβάνει συμβατική δεκαετία μακροχρόνιας υποχρεώσεις
- g) Δεν ανήκει στην κατηγορία μη επιλέξιμων υποψήφιων.

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να τηρεί η εκμετάλλευση:

1. Θα πρέπει να βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή του τόπου της μόνιμης κατοικίας του γεωργού.
2. Θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να έχει τουλάχιστον έκταση 1 στρέμμα (με εξαίρεση τα νησιά του Αιγαίου)
3. Τα αγροτεμάχια της εκμετάλλευσης θα πρέπει να είναι: Ιδιότητα η μισθωμένα, μεγαλύτερα η ίσα της ελάχιστης έκτασης κατά τύπο αγροτεμαχίου που είναι επιλέξιμη στα καθεστώτα της ενιαίας ενίσχυσης.
4. Το ζωικό και μελισσοκομικό κεφάλαιο της εκμετάλλευσης πρέπει να είναι ιδιόκτητο και καταγεγραμμένο στα μητρώα του ΥπΑΑΤ
5. Το σύνολο της εκμετάλλευσης πρέπει να έχει περιληφθεί για πρώτη φορά σε ενιαία δήλωση εκμετάλλευσης στον ΟΠΕΚΕΠΕ κατά το έτος υποβολής της αίτησης η και κατά το προηγούμενο έτος και το χρονικό διάστημα που

μεσολαβεί μεταξύ της πρώτης ενιαίας δήλωσης εκμετάλλευσης και της καταληκτικής ημερομηνίας υποβολής της αίτησης δεν υπερβαίνει του 14 μήνες.

6. Ως προς της οικογενειακές εκμεταλλεύσεις ,η ιδιοκτησία στα πλαίσια της οικογένειας θεωρείται ότι υφίσταται στο πρόσωπο και των δυο συζύγων, και ως εκ τούτου δεν απαιτούνται μισθώσεις μεταξύ τους. (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2013)

Το επιχειρηματικό σχέδιο (σχέδιο δράσης) για την ανάπτυξη των γεωργικών δραστηριοτήτων των Νέων Γεωργών θα προβλέπει τη δημιουργία εκμετάλλευσης προσαρμοσμένης στις εθνικές και κοινοτικές απαιτήσεις. Το επιχειρηματικό σχέδιο διαρθρώνεται σε τρεις φάσεις με βάση το χρονοδιάγραμμα των προβλεπόμενων ενεργειών ως ακολούθως.

Μη επιλέξιμοι Νέοι Γεωργοί:

- α) Τα νομικά πρόσωπα.
- β) Τα φυσικά πρόσωπα που έχουν ασκήσει γεωργική δραστηριότητα στο όνομά τους ή για λογαριασμό τους ως ιδιοκτήτες ή αρχηγοί γεωργικών εκμεταλλεύσεων, μεγέθους σε εργασία 0,5 ΜΑΕ και άνω, στο παρελθόν ή εξακολουθεί να ασκεί γεωργική δραστηριότητα κατά τα 5 έτη που προηγούνται της έναρξης της γεωργικής δραστηριότητας
- γ) Οι μόνιμοι ή με σύμβαση υπάλληλοι του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., οι στρατιωτικοί, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων κλπ. Η περιστασιακή απασχόληση δύναται να γίνει αποδεκτή εφόσον πραγματοποιείται σε χρόνο που το είδος της καλλιέργειας ή ο κλάδος της παραγωγής το επιτρέπει.
- δ) Όσοι λαμβάνουν επιδόματα αναπηρίας με ποσοστό αναπηρίας ίσο ή μεγαλύτερο του 67%.
- ε) Όσοι έχουν συνολικό οικογενειακό εισόδημα (υποψηφίου, συζύγου και ανηλίκων τέκνων από όλες τις πηγές) μεγαλύτερο από το 150% του εισοδήματος αναφοράς, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά.
- στ) Όσοι έχουν ατομικό εξωγεωργικό εισόδημα μεγαλύτερο από το 100% του εισοδήματος αναφοράς, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά.

- ζ) Όσοι εκ των οποίων ο/η σύζυγος είναι είτε κατά κύρια απασχόληση γεωργός, είτε είναι αρχηγός γεωργικής εκμετάλλευσης μεγέθους απαιτήσεων σε εργασία τουλάχιστον 0,5 ΜΑΕ την οποία λειτουργούσε, ή λάμβανε ενισχύσεις που χορηγούνται σε αρχηγούς γεωργικών εκμεταλλεύσεων δυναμικότητας σε εργασία τουλάχιστον 0,5 ΜΑΕ κατά τα προηγούμενα έτη.
- η) Οι άμεσα συνταξιοδοτούμενοι από οποιοδήποτε ταμείο του εσωτερικού ή εξωτερικού.
- θ) Οι σπουδάστριες- σπουδαστές και φοιτήτριες- φοιτητές από την έναρξη της φοίτησης έως τη συμπλήρωση του αριθμού των προβλεπόμενων ετών φοίτησης για κάθε σχολή.
- ι) Όσοι εκτίουν ποινές φυλάκισης ή εκκρεμεί εις βάρος τους δίωξη για καλλιέργεια, κατοχή, εμπορία, διάθεση ναρκωτικών ουσιών, ζωοκλοπή, καταστροφή του περιβάλλοντος και απάτη σε βάρος του Δημοσίου ή δεν έχει παρέλθει τριετία από την έκτιση της οποιασδήποτε ποινής για τα αδικήματα αυτά.
- ια) Όσοι δεν αποδέχονται τη διασταύρωση των δηλούμενων στοιχείων με τα επίσημα στοιχεία του Κράτους και λοιπών Δημόσιων Υπηρεσιών,
- ιβ) Όσοι έχουν τύχει απόφασης ένταξης ή/και λάβει ενισχύσεις πρώτης εγκατάστασης και επενδύσεων στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις οποτεδήποτε στο παρελθόν.
- ιγ) Όσοι δηλώνουν στην αίτηση ενίσχυσης – φάκελο υποψηφιότητας ψευδή ή αναληθή στοιχεία.
- ιδ) Όσοι δεν προσκομίζουν με την αίτηση ενίσχυσης – φάκελο υποψηφιότητας τα απαιτούμενα δικαιολογητικά όπως αυτά ορίζονται από την παρούσα πρόσκληση.

Πίνακας 2.4. Η κατανομή των πιστώσεων ανά περιφέρεια για παροχή οικονομικών ενισχύσεων του Μέτρου 112

A/A	Περιφέρεια	Προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης σε €
1.	Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	12.600.000 9%
2	Κεντρικής Μακεδονίας	32.400.000 23,14%
3	Δυτικής Μακεδονίας	6.300.000 4,5%
4	Θεσσαλίας	13.600.000 9,71%
5	Ηπείρου	5.100.000 3,64%
6	Ιονίων Νήσων	1.400.000 1%
7	Δυτικής Ελλάδος	15.500.000 11,7%
8	Στερεάς Ελλάδος	5.900.000 4,21%
9	Πελοποννήσου	14.700.000 10,5%
10	Αττικής	700.000 0,5%
11	Βορείου Αιγαίου	7.400.000 5,29%
12	Νοτίου Αιγαίου	1.600.000 1,14%
13	Κρήτης	22.800.000 16,29%
ΣΥΝΟΛΟ		140.000.000 100%

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Στον πίνακα 2.1. παραπάνω υπάρχει το ποσό που αναλογεί στην κάθε περιφέρεια στην Ελλάδα.

2.3. Επιχειρηματικό Σχέδιο Υποψηφίων & Δεσμευτικοί Στόχοι Επιχειρηματικού Σχεδίου

Οι Νέοι Γεωργοί που θα κριθούν δικαιούχοι οφείλουν να επιτύχουν το σύνολο των δεσμευτικών στόχων του επιχειρηματικού σχεδίου εντός 5 ετών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης έγκρισης πράξης.

Οι δεσμευτικοί στόχοι του Επιχειρηματικού Σχεδίου καθώς και οι επί μέρους χρονικές προθεσμίες επίτευξής τους αφορούν στα ακόλουθα:

2.3.1. Το επιχειρηματικό σχέδιο του υποψηφίου περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον:

α) Δημιουργία γεωργικής εκμετάλλευσης συνολικού μεγέθους απαιτήσεων σε εργασία μεγαλύτερου της μιας (1) ΜΑΕ και εισοδήματος μεγαλύτερου του 80% του εισοδήματος αναφοράς (όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά) με την ολοκλήρωση του επιχειρηματικού σχεδίου. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται βελτίωση του εισοδήματος της γεωργικής εκμετάλλευσης κατά 10% τουλάχιστον σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση κατά την υποβολή της αίτησης ενίσχυσης.

β) Επίτευξη της συμμόρφωσης προς τα ισχύοντα κάθε φορά κοινοτικά πρότυπα, τα αντίστοιχα για το είδος της επένδυσης που πραγματοποιεί, εφόσον υποβάλλεται από τον υποψήφιο Νέο Γεωργό αίτηση ενίσχυσης για ένταξη στο Μέτρο 121 του ΠΑΑ με σκοπό τη συμμόρφωση προς ισχύοντα κοινοτικά πρότυπα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Επιχειρηματικό του Σχέδιο. Η επίτευξη θα πρέπει να πραγματοποιηθεί εντός χρονικής περιόδου η οποία δεν υπερβαίνει τους 36 μήνες από την ημερομηνία εγκατάστασης.

γ) Υποβολή Ενιαίας Δήλωσης Εκμετάλλευσης στον ΟΠΕΚΕΠΕ ανελλιπώς κατά τη διάρκεια του Επιχειρηματικού Σχεδίου και των μακροχρόνιων υποχρεώσεων, ανεξαρτήτως από τη λήψη ή μη ενιαίας ενίσχυσης.

δ) Απόκτηση ή συμπλήρωση επαρκούς επαγγελματικής ικανότητας, εντός χρονικής περιόδου η οποία δεν υπερβαίνει τους 36 μήνες από την ημερομηνία της απόφασης έγκρισης. (κατοχή απολυτηρίου / Πτυχίου ΤΕΕ, ΤΕΛ, ΙΕΚ, ΤΕΣ, ΤΕΙ, ΑΕΙ, αναλόγου κατευθύνσεως με την κατεύθυνση της εκμετάλλευσης ή παρακολούθηση μαθημάτων διάρκειας τουλάχιστον 150 ωρών αναλόγου κατευθύνσεως, από κέντρο κατάρτισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, πιστοποιημένο από το ΕΚΕΠΙΣ).

ε) Ένταξη στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης των επαγγελματιών γεωργών, με εγγραφή στον ΟΓΑ ως κυρίου Ταμείου Ασφάλισης, εντός χρονικής περιόδου η οποία δεν υπερβαίνει τους 36 μήνες από την ημερομηνία λήψης της ατομικής απόφασης έγκρισης.

στ) Απόκτηση της ιδιότητας του κατά κύρια απασχόληση γεωργού, δηλαδή να αντλεί τουλάχιστον το 50% του ατομικού του εισοδήματος από γεωργικές δραστηριότητες που ασκούνται στα όρια της εκμετάλλευσης του και παράλληλα να μην αφιερώνει για δραστηριότητες εκτός των ορίων της γεωργικής εκμετάλλευσης πάνω από 50% του συνολικού χρόνου απασχόλησης του ή να αποκτήσει την ιδιότητα του κατά κύρια απασχόληση αγρότη και να αντλεί τουλάχιστον το 50% του ατομικού του εισοδήματος από

αγροτικές δραστηριότητες (γεωργία, κτηνοτροφία, αγροτουρισμό, αγροβιοτεχνία, αλιεία - πλην υπερπόντιας - δασικές δραστηριότητες και δραστηριότητες προστασίας του φυσικού χώρου) υπό τον όρο ότι τουλάχιστον το 25% του συνολικού του εισοδήματος προέρχεται από γεωργικές - κτηνοτροφικές δραστηριότητες και παράλληλα να μην αφιερώνει για δραστηριότητες εκτός γεωργικής εκμετάλλευσης χρόνο μεγαλύτερο του 50% του συνολικού χρόνου απασχόλησης.

ζ) Οριστική εγγραφή με την ιδιότητα του κατόχου γεωργικής εκμετάλλευσης στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εντός 36 μηνών το πολύ από την απόφαση έγκρισης πράξης και με την ιδιότητα του κατά κύριο επάγγελμα γεωργού μέχρι τη λήξη του επιχειρηματικού σχεδίου, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ισχύουν κάθε φορά.

η) Επίτευξη των ποιοτικών και ποσοτικών στόχων σε σχέση με τα ανωτέρω, αλλά και σε σχέση με τα λοιπά μεγέθη που προσδιορίζονται στο Επιχειρηματικό Σχέδιο, βάσει του οποίου οι υποψήφιοι δεσμεύονται, αξιολογούνται και τελικά κρίνονται ως δικαιούχοι των ενισχύσεων.

Ο τρόπος, ο χρόνος καθώς και τα μέσα επίτευξης των ανωτέρω θα πρέπει να προσδιορίζονται επακριβώς στο Επιχειρηματικό Σχέδιο.

2.3.2. Συμβατικές Μακροχρόνιες Υποχρεώσεις Δικαιούχων

Κάθε υποψήφιος που θα κριθεί δικαιούχος του καθεστώτος ενισχύσεων εγκατάστασης Νέων Γεωργών αναλαμβάνει την υποχρέωση για διάστημα τουλάχιστον 10 ετών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης έγκρισης πράξης να τηρεί τους όρους που περιέχονται σε αυτή και ιδίως:

α. Να υποβάλλει κατ' έτος στον ΟΠΕΚΕΠΕ Ενιαία Δήλωση Εκμετάλλευσης και να τηρεί τις λοιπές υποχρεώσεις των αρχηγών γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε σχέση με το ΟΣΔΕ και τα Μητρώα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά.

β. Να τηρεί τουλάχιστον απλοποιημένη λογιστική για την παρακολούθηση των παραγωγικών και οικονομικών στοιχείων της εκμετάλλευσής του από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης έγκρισης.

γ. Να παραμείνει στον τόπο της μόνιμης κατοικίας του.

δ. Να υποβάλλει κατ' έτος στην αρμόδια ΔΟΥ φορολογική δήλωση.

ε. Να διατηρήσει την ασφάλιση του ΟΓΑ

στ. Να παραμείνει εγγεγραμμένος στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων με τουλάχιστον την ιδιότητα του κατόχου αγροτικής εκμετάλλευσης.

ζ. Να δέχεται και να διευκολύνει τους ελέγχους που πραγματοποιούν Εθνικά και Κοινοτικά Όργανα, για τη διαπίστωση της τήρησης της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας.

η. Να διατηρήσει τουλάχιστον το επίπεδο εισοδήματος της εκμετάλλευσής του, για το οποίο ενισχύθηκε, από την ημερομηνία επίτευξης του δεσμευτικού στόχου.

θ. Να διατηρήσει τουλάχιστον την ιδιότητα του μερικής απασχόλησης γεωργού και αρχηγού της εκμετάλλευσης, δηλαδή να αντλεί τουλάχιστον το 25% του εισοδήματός του από γεωργικές δραστηριότητες και παράλληλα να μην αφιερώνει για δραστηριότητες εκτός της εκμετάλλευσης του χρόνο μεγαλύτερο του 50% της συνολικής του απασχόλησης, από το πέρας της ανώτατης προθεσμίας ή της ανώτατης ημερομηνίας επίτευξης των δεσμευτικών στόχων.

ι. Να μην εμπλακεί σε ενέργειες που έχουν σχέση με κατοχή, εμπορία, διάθεση ναρκωτικών ουσιών, ζωοκλοπή, καταστροφή του περιβάλλοντος και απάτη εις βάρος του Δημοσίου.

2.4. Οικονομική Ενίσχυση

1. Η οικονομική ενίσχυση της πρώτης εγκατάστασης νέων γεωργών χορηγείται με τη μορφή κεφαλαίου και καταβάλλεται σε τρεις δόσεις.

2. Το ανώτατο ύψος της παρεχόμενης ενίσχυσης διαφοροποιείται ανάλογα με την περιοχή του τόπου της μόνιμης κατοικίας του δικαιούχου και ανέρχεται, κατά κατηγορία περιοχής, στα ακόλουθα ποσά:

(α) Ορεινές περιοχές μέχρι 20.000€

(β) Μειονεκτικές περιοχές μέχρι 17.500€

(γ) Λοιπές περιοχές μέχρι 15.000€

Οι οικισμοί λαμβάνονται υπόψη ως προς την κατηγορία της περιοχής.

3. Για τον υπολογισμό του ύψους της ενίσχυσης λαμβάνεται υπόψη συνδυασμός των ακόλουθων παραμετρικών κριτηρίων:

α) Κατηγορία περιοχής τόπου μόνιμης κατοικίας (Δημοτικό / Κοινοτικό Διαμέρισμα / Οικισμός: ορεινών, μειονεκτικών και λοιπών περιοχών).

β) Προσανατολισμός παραγωγής (κατεύθυνση) της εκμετάλλευσης κατά την ολοκλήρωση του Επιχειρηματικού Σχεδίου (κτηνοτροφική, φυτική, μικτή – μελισσοκομία).

γ) Επίπεδο εισοδήματος της εκμετάλλευσης ως ποσοστό επί του εισοδήματος αναφοράς, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά, κατά την ολοκλήρωση του Επιχειρηματικού Σχεδίου.

Στον πίνακα 2.2. παρατηρούμε τις κατηγορίες που χωρίζονται οι περιοχές, οι προσανατολισμοί των εκμεταλλεύσεων και το επίπεδο εισοδήματος στην μελλοντική κατάσταση της εκμετάλλευσης.

Πίνακας 2.5. Το ύψος της χρηματοδότησης κυμαίνεται ανάλογα βάση των παρακάτω κριτηρίων

A/A	ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ	ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ
1	Περιοχή μόνιμης κατοικίας	Ορεινή	7.500
		Μειονεκτική	5.000
		Λοιπές Περιοχές	2.500
2	Προσανατολισμός παραγωγής της εκμετάλλευσης στη μελλοντική κατάσταση	Κτηνοτροφική	7.500
		Φυτική	7.500
		Μικτή - Μελισσοκομία	5.000
3	Επίπεδο εισοδήματος της εκμετάλλευσης στη μελλοντική κατάσταση	> από το 120% του Εισοδήματος Αναφοράς	5.000
		80% - 120% του Εισοδήματος Αναφοράς	2.500
ΥΨΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΧΟΡΗΓΗΘΕΙ - ΣΥΝΟΛΟ		Μέγιστο	20.000
		Ελάχιστο	10.000

Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

3.1. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Η Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης ανήκει στην Περιφέρεια της Κ. Μακεδονίας, που θεωρείται η πιο αναπτυγμένη μεταξύ των βόρειων περιφερειών της χώρας. Αν την συγκρίνουμε με τις άλλες περιφέρειες της χώρας εμφανίζει πιο ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων τομέων της οικονομίας της. Ο πρωτογενής τομέας αποτελεί βασικό τομέα της οικονομίας, αξιοποιώντας τους διαθέσιμους φυσικούς πόρους.

Αναλυτικότερα, η Κ. Μακεδονία διαθέτει μεγάλες πεδινές εκτάσεις που περιλαμβάνουν τις πεδιάδες Θεσσαλονίκης, Γιαννιτσών και Σερρών. Τα αρδευτικά έργα που αξιοποιήθηκαν σε μεγάλες εκτάσεις της πεδιάδας με την εισαγωγή αρδευόμενων εντατικών καλλιεργειών που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα. Η Κ. Μακεδονία διαθέτει επίσης επιχειρήσεις με αντικείμενο τη συγκέντρωση, τυποποίηση, μεταποίηση και διακίνηση των παραγόμενων προϊόντων. Η γεωγραφική της θέση και η ανάπτυξη του πολεοδομικού συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης ευνόησαν και ευνοούν την ανάπτυξη της γεωργίας. Επίσης, είναι ένα από τα κέντρα παραγωγής ζωοκομικών προϊόντων, ενώ διαθέτει υποδομές μεταποίησής τους (Ευρωτεκμελετη, 2007)

Όσον αφορά τις παραγωγικές κατευθύνσεις, επικρατεί ο συνδυασμός των ετήσιων καλλιεργειών. Αναπτυγμένη δενδροκομία έχουν οι νομοί Ημαθίας, Πέλλας, Πιερίας και Χαλκιδικής, ενώ η αμπελοργία είναι εντοπισμένη σε ορισμένες περιοχές. Σύμφωνα με την μελέτη της «ΕΥΡΩΤΕΚΜΕΛΕΤΗ, 2007», η Κ. Μακεδονία είναι κέντρο παραγωγής βασικών προϊόντων της γεωργίας και κτηνοτροφίας της χώρας. Η εξέλιξη του όγκου της παραγωγής των κύριων προϊόντων μετά το 1980 δείχνει, ότι χωρίς εξαιρέσεις (π.χ. σιτάρι), τα προϊόντα που καλύπτονται από Κ.Ο.Α.* παρουσίασαν σημαντική αύξηση στην παραγωγή τους (αραβόσιτος, ρύζι, βαμβάκι, ροδάκινα, ελιές). Μείωση παρουσιάστηκε σε προϊόντα που περιορίστηκαν με ποσόστωση (καπνός), ενώ παρουσίασε αρνητικούς ρυθμούς η παραγωγή ορισμένων προϊόντων που δεν καλύπτονται αποτελεσματικά από την ΚΑΠ*.

Αποτελείται από τους νομούς: Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών και Χαλκιδικής. Η Κ. Μακεδονία σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες της χώρας εμφανίζει σχετικά ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων τομέων της οικονομίας της. Στην Κ. Μακεδονία παράγεται το 17 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας, το 18 % της αγροτικής παραγωγής της χώρας, το 22 % της μεταποιητικής παραγωγής και το 16 % των υπηρεσιών.

Η ανάπτυξη ιδιαίτερα του πρωτογενή τομέα της περιφέρειας που αποτελεί βασικό τομέα της οικονομίας της οφείλεται στην αξιοποίηση διαθέσιμων φυσικών πόρων και τη σχετικά αρτιότερη ανάπτυξη υποδομής εμπορίας και μεταποίησης των προϊόντων του πρωτογενή τομέα από αυτήν άλλων περιοχών. Υπάρχει διαφορά ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα μεταξύ των νομών όσο και μεταξύ περιοχών του ίδιου νομού. Η διαφορά αυτή οφείλεται στις διαφορές που υπάρχουν στους διαθέσιμους φυσικούς πόρους και στις υποδομές για την παραγωγή και εμπορία των γεωργικών προϊόντων (Ευρωτεκμελετη,2007)

Στον Πίνακα 3.1.-3.2.-3.3. που ακολουθούν γίνεται σύγκριση του Νομού Θεσσαλονίκης με το σύνολο της χώρας. Το σύνολο των ορεινών, πεδινών, ημιορεινών περιοχών. Και στην χρήση της γεωργικής γης με τις διάφορες ομάδες καλλιεργειών: Αροτραίες Καλλιέργειες, Κηπευτική γη, Δενδρώδεις Καλλιέργειες, Αμπέλοι.

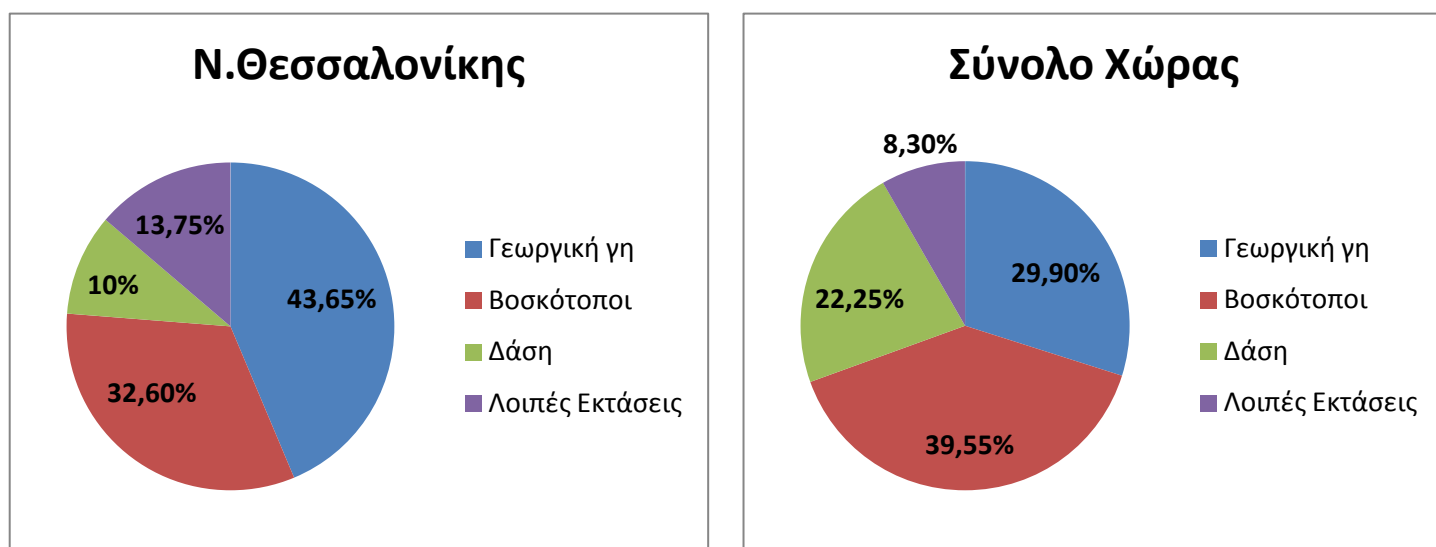
Πίνακας 3.1. Κατηγορίες Χρήσης του Εδάφους στον Νομό Θεσσαλονίκης- Συνόλου Χώρας (1991-2001)

	Νομός Θεσ/νίκης	Ποσοστό Νομού Θεσ/νίκης	Σύνολο Χώρας	Ποσοστό Συνόλου Χώρας
Γεωργική γη	1607,6	43,65%	39435,90	29,9%
Βοσκότοποι	1200,3	32,60%	52191,50	39,55%
Δάση	369,0	10%	29378,10	22,25%
Λοιπές Εκτάσεις	505,9	13,75%	10952,00	8,30%
Σύνολο Κατηγοριών Χρήσης του εδάφους	3682,8	100%	131957,50	100%

¹Πηγή: ΕΣΥΕ, Κατανομή της εκτάσεως της Ελλάδος κατά βασικές κατηγορίες χρήσης, 1991

²Πηγή: ΕΣΥΕ, Γεωργική Στατιστική, 2005 (προσωρινά στοιχεία)

³Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της Απογραφής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, 2001

Διάγραμμα 3.1. Κατηγορίες Χρήσεις του Εδάφους στον Νομό Θεσσαλονίκης- Συνόλου Χώρας (1991-2001)

Στον πίνακα 3.1. όπως και στο διάγραμμα τα 3.1. ανακαλύπτουμε από την καταγραφή που έχει γίνει από την Ευρωτεκμελετη πως στις χρήσεις του εδάφους ο Νομός Θεσσαλονίκης κατέχει ένα μεγάλο ποσοστό περίπου 43,65% στην Γεωργική γη η βοσκότοποι κατέχουν το 32,60% τα δάση το 10% και οι λοιπές εκτάσεις το 13,75%. Στο σύνολο χώρας αντιστρέφονται τα δεδομένα και παρατηρείτε πως το μεγαλύτερο ποσοστό το κατέχουν οι βοσκότοποι με 39,55% η γεωργική γη 29,90% τα δάση 22,25% και οι λοιπές εκτάσεις 8,30%.

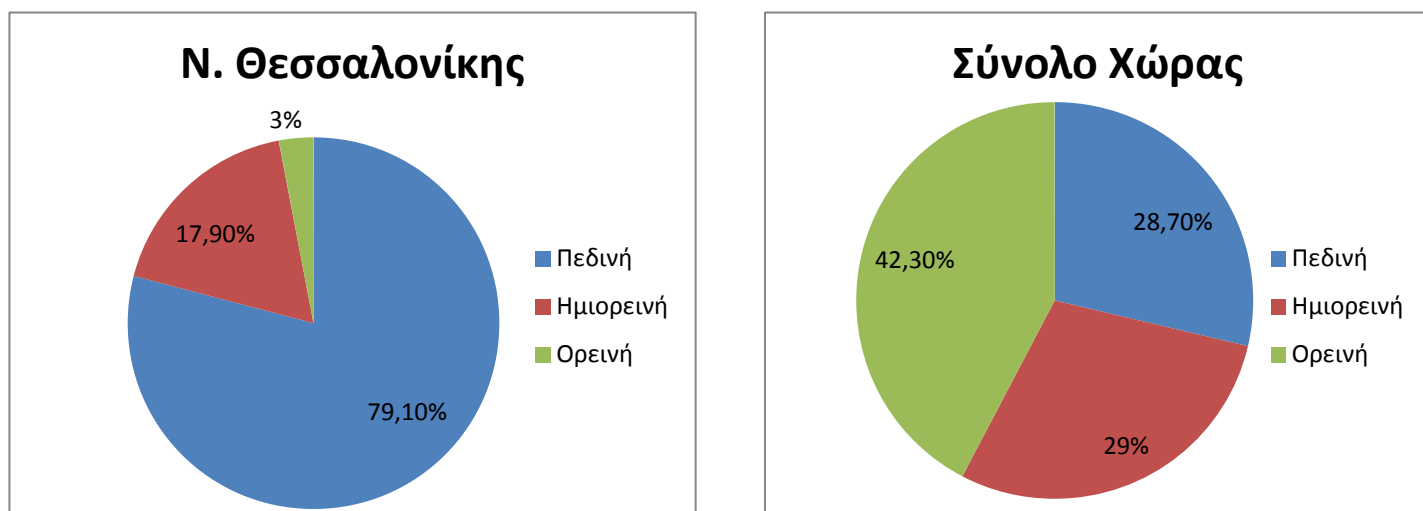
Πίνακας 3.2. Κατανομή γεωργικής Γης στον Νομό Θεσσαλονίκης- Συνόλου Χώρας (1991-2001)

	Νομός Θεσ/νίκης	Ποσοστό Νομού Θεσ/νίκης	Σύνολο Χώρας	Ποσοστό Συνόλου Χώρας
Πεδινή	1282,3	79,1%	37891,1	28,7%
Ημιορεινή	276,3	17,9%	38271,9	29%
Ορεινή	49,0	3%	55794,5	42,3%
Σύνολο Κατανομής γεωργικής γης	1607,6	100%	131957,5	100%

¹Πηγή: ΕΣΥΕ, Κατανομή της εκτάσεως της Ελλάδος κατά βασικές κατηγορίες χρήσης, 1991

²Πηγή: ΕΣΥΕ, Γεωργική Στατιστική, 2005 (προσωρινά στοιχεία)

³Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της Απογραφής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, 2001

Διάγραμμα 3.2. Κατανομή γεωργικής Γης στον Νομό Θεσσαλονίκης- Συνόλου Χώρας (1991-2001)

Στον πίνακα 3.2. όπως και στα διαγράμματα 3.2. αναφέρεται η κατανομή της γης στον Νομό Θεσσαλονίκης βλέπουμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό με παραπάνω από το μισό ανήκει στην Πεδινή γεωργική γη 79,10% ένα 17,90% ανήκει στις ημιορεινές γεωργικές γαίες και ένα 3% μόνο στις ορεινές, άρα καταλαβαίνουμε πως αν το συγκρίνουμε με το σύνολο της χώρας πως ο Νομός Θεσσαλονίκης κατέχει ένα μεγάλο ποσοστό συμμετοχής στις πεδινές γεωργικές γαίες. Το σύνολο της χώρας που οι γεωργικές γαίες ανήκουν στο ορεινό τμήμα με ποσοστό 42,30%, 29% ανήκει στα ημιορεινά τμήματα και μόνο 28,70 ανήκει στα πεδινά.

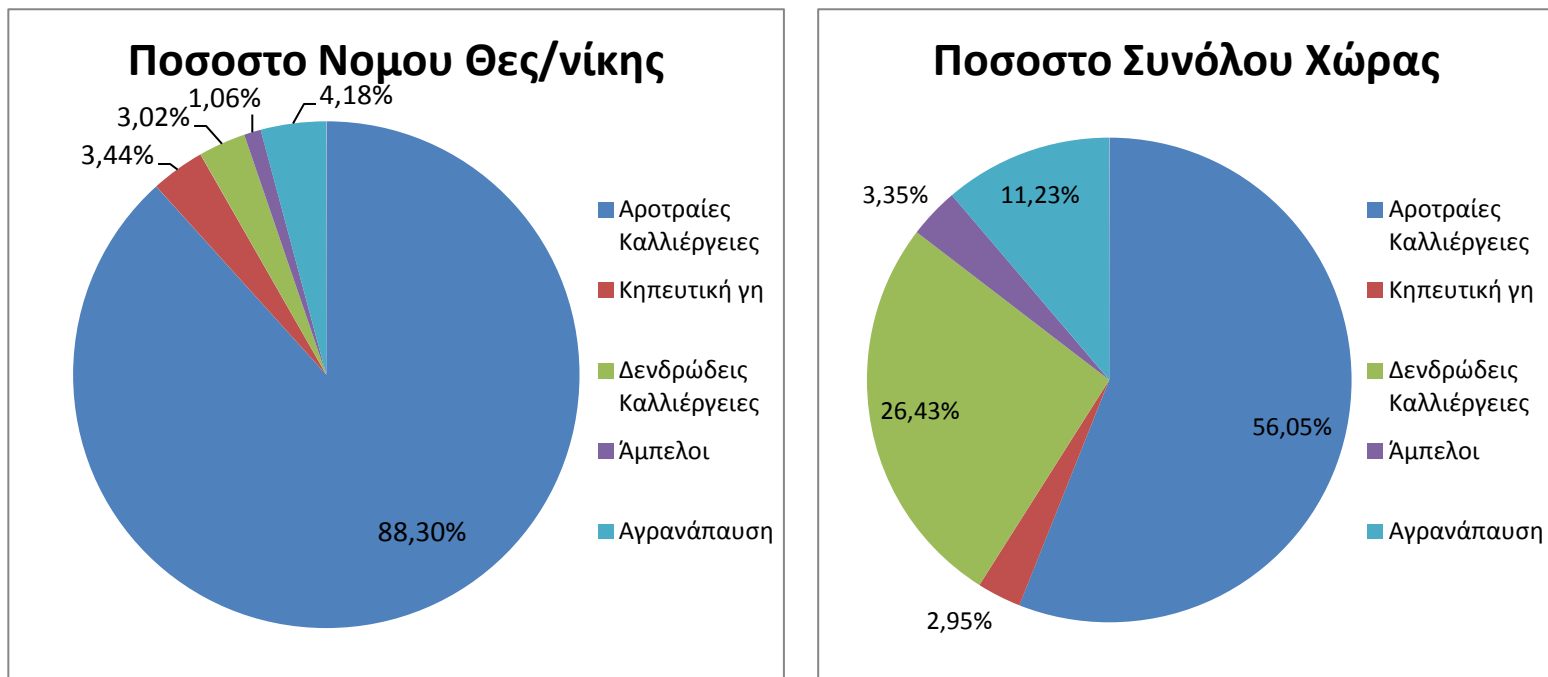
Πίνακας 3.3. Χρήσεις Γεωργικής Γης στον Νομό Θεσσαλονίκης-Συνόλου Χώρας (1991-2001)

	Νομός Θεσ/νίκης	Ποσοστό Νομού Θεσ/νίκης	Σύνολο Χώρας	Ποσοστό Συνόλου Χώρας
Αροτραίες Καλλιέργειες	1357,8	88,30%	21307,9	56,05%
Κηπευτική γη	52,9	3,44%	1121,2	2,95%
Δενδρώδεις Καλλιέργειες	46,5	3,02%	10047,9	26,43%
Άμπελοι	16,3	1,06%	1271,7	3,35%
Αγρανάπαυση	64,2	4,18%	4268,4	11,23%
Συνολο της Χρήσεις Γεωργικής γης	1537,7	100%	38017,1	100%

¹Πηγή: ΕΣΥΕ, Κατανομή της εκτάσεως της Ελλάδος κατά βασικές κατηγορίες χρήσης, 1991

²Πηγή: ΕΣΥΕ, Γεωργική Στατιστική, 2005 (προσωρινά στοιχεία)

³Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της Απογραφής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, 2001

Διάγραμμα 3.3. Χρήσεις Γεωργικής Γης στον Νομό Θεσσαλονίκης-Συνόλου Χώρας (1991-2001)

Η χρήσεις της γεωργικής γης αναγράφεται στον πίνακα 3.3. και στα διαγράμματα 3.3. όπου παρατηρείται πως ο Νομός Θεσσαλονίκης κατακλύζεται από τις αροτραίες καλλιέργειες με ένα ποσοστό 88,30%. Μικρότερα ποσοστά αντιστοιχούν στην κηπευτική γη (3,44%) στις δενδρώδεις καλλιέργειες (3,02%) στα Αμπέλια (1,06%) και στην Αγρανάπαυση (4,18%).

Στο συνολο της χώρας όπως και στον Νομό Θεσσαλονίκης το μεγαλύτερο ποσοστό το κατέχουν οι Αροτραίες Καλλιέργειες με ποσοστό 56,05%. Μικρότερα ποσοστά αντιστοιχούν στην κηπευτική γη (2,95%) στις δενδρώδεις καλλιέργειες (26,43%) στα Αμπέλια (3,35%) και στην Αγρανάπαυση (11,23%).(Ευρωτεκμελετη,2007)

3.2. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Στα προηγούμενα κεφάλαια είχαμε αναφερθεί στις ηλικιακές ομάδες και στο Σύνολο του πληθυσμού και το που αυτός ανήκει (Αστικός, Αγροτικός). Στους παρακάτω πίνακες αναφορές οι ηλικιακές ομάδες στον Νομό Θεσσαλονίκης και στην Αστικότητα που υπάρχει.

Με έκταση 19.146 τετρ. χιλ. (14,5 % της συνολικής έκτασης της χώρας) είναι η μεγαλύτερη σε έκταση περιφέρεια της χώρας. Ο πληθυσμός της (μόνιμος) ανέρχεται σε 1.874.597 κατοίκους (απογραφή 2001) και κατατάσσεται στη δεύτερη θέση από άποψη πληθυσμού (με ποσοστό 17,1 % του συνολικού πληθυσμού της χώρας). (Ευρωτεκμελετη,2007)

Πίνακας 3.4. Κατανομή του πληθυσμού του Θεσσαλονίκης κατά ομάδες ηλικιών (2001)

	Ομάδες ηλικιών					Σύνολο
	0-14	15-24	25-39	40-64	Άνω των 65 ετών	
Σύνολο Χώρας	1.664.085 100%	1.565.320 100%	2.509.011 100%	3.394.046 100%	1.831.540 100%	10.964.020 100%
Νομός Θεσσαλονίκης	164.260 9,87%	164.332 10,50%	255.959 10,20%	323.783 9,54%	149.491 8,16%	1.057.825 9,65%
Ποσοστό Ηλικιών Ν. Θεσσαλονίκης	164.260 15,53%	164.332 15,54%	255.959 24,20%	323.783 30,61%	149.491 14,13%	1.057.825 100%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001

Στον πίνακα 3.4. παρακάτω αναφέρονται οι ηλικιακές ομάδες του Νομού Θεσσαλονίκης και το σύνολο της Κ. Μακεδονίας σε πανελλαδικό επίπεδο αν συγκριθεί ο πληθυσμός της Κ. Μακεδονίας επικρατεί περίπου σε όλες τις ομάδες ηλικιών το 17%.

Διάγραμμα 3.4. Κατανομή του πληθυσμού του Ν. Θεσσαλονίκης κατά ομάδες ηλικιών (2001)

Πίνακας 3.5. Πληθυσμός της Κεντρικής Μακεδονίας κατά νομό και Αστικότητα(2001)

	1981	1991	2001	Αύξηση Πληθυσμού 1981-2001 %	Αστικό- τητα 2001		
					Αστικός	Αγροτικ- ός	Αγροτικός %
Σύνολο Χώρας	9.739.589	10.259.900	10.964.020	12,6	7.980.414	2.983.606	27,2
Νομός Θεσσαλονίκης	871.580	944.864	1.057.825	21,4	980.419	77.406	7,3

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού 1981, 1991, 2001

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι ο Νομός Θεσσαλονίκης είχε το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης σε σχέση με την Περιφέρεια, αλλά και το σύνολο της χώρας. Αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο αστικό κέντρο της πόλης της Θεσσαλονίκης, η οποία αύξησε τον πληθυσμό της κατά 92,7% το ίδιο διάστημα.

Στον πίνακα 3.5. αναδεικνύονται τα αποτελέσματα της απογραφής των ετών 1981,1991,2001 και ακολουθεί στα δεξιά η αστικότητα του πληθυσμού το 2001. Το σύνολο του πληθυσμού της χώρας το 2001 ήταν 10.964.020 άτομα από αυτά στον αγροτικό πληθυσμό ανήκαν τα 2.983.606 δηλαδή το 27,2% της χώρας. Είναι επίσης σημαντικό να τονιστεί πως χαμηλός δείκτης ποσοστού αντιστοιχεί στον Νομό Θεσσαλονίκης με ποσοστό μόλις 7,3% για πληθυσμο 1.057.825. Αυτό οφείλεται στο αστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης όπου κατοικεί το 92,7% του πληθυσμού του Νομού. Παράλληλα υποδηλώνει πως ο Νομός Θεσσαλονίκης είναι καθαρά ένας Νομός που ασχολείται με τον Δευτερογενή και Τριτογενή Τομέα και υπάρχει ελάχιστη απασχόληση στον Πρωτογενή Τομέα. Όπως θα παρατηρήσουμε και παρακάτω. (Ευρωτεκμελετη,2007)

3.3. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Πίνακας 3.6. Τομεακή σύνθεση της απασχόλησης (1981-1991-2001)

		Σύνολο Χώρας	Κεντρική Μακεδονία
1981	Πρωτογενής	29,30%	30,90%
	Δευτερογενής	30,40%	32,90%
	Μεταποίηση	19,60%	32,90%
	Τριτογενής	40,30%	36,20%
1991	Πρωτογενής	19,9%	21,8%
	Δευτερογενής	25,3%	29,2%
	Μεταποίηση	15,5%	24,1%
	Τριτογενής	54,80%	49,10%
2001	Πρωτογενής	16,0%	16,39%
	Δευτερογενής	22,8%	25,7%
	Μεταποίηση	12,02%	15,78%
	Τριτογενής	61,2%	56,50%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Επεξεργασία Στοιχείων

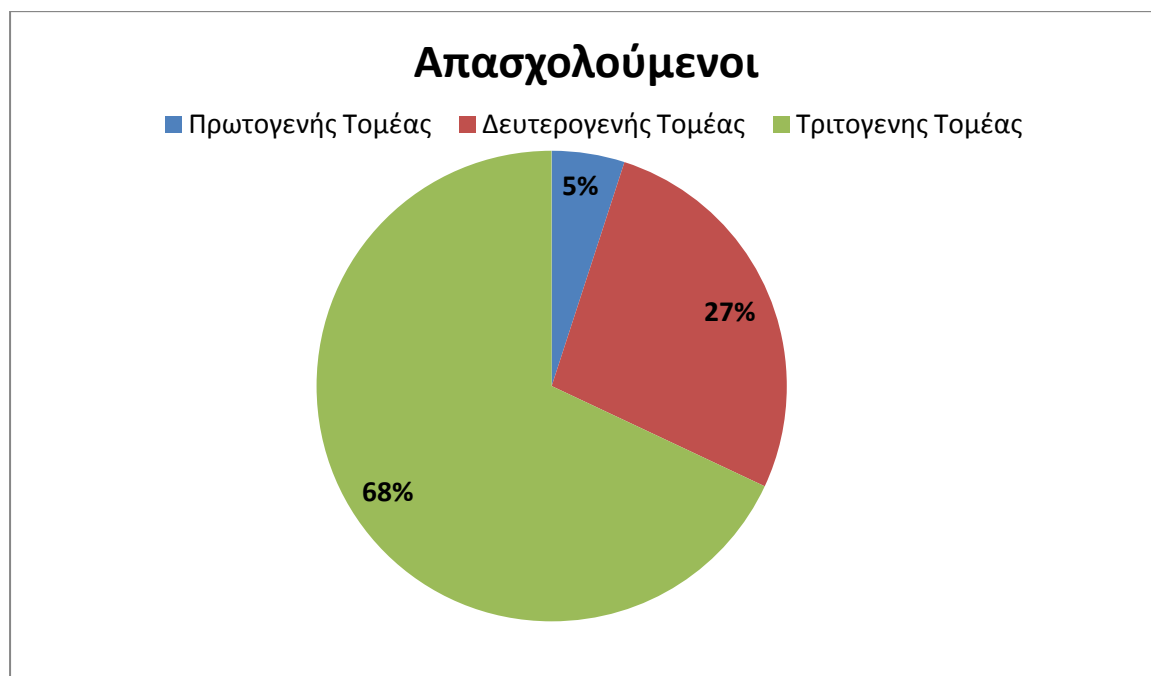
Στον πίνακα 3.6. η απασχόληση κατά τομείς της Κ. Μακεδονίας σε σύγκριση με το Σύνολο της Ελλάδας. Παρατηρείται και όπως έχει προαναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο πως το 1981 ο πρωτογενής τομέας είναι από τους κυρίαρχους τομείς απασχόληση με ποσοστό 30,90%, το 1991 όμως βλέπουμε μια πτώση 9,1% και φτάνει σε ποσοστό 21,8%.

Παρόλα αυτά δεν σταματάει εκεί υπάρχει και άλλη πτώση στο ποσοστό απασχόλησης για την Κεντρική Μακεδονία το 2001 φτάνει σε ποσοστό 16,39 διαφορά 5,41 % από το 1991 και 14,51% από το 1981.

Πίνακας 3.7. Οικονομικά ενεργός πληθυσμός και απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα (2001)

Περιοχές/Νομοί	Οικονομικά ενεργός πληθυσμός (αριθ.)	Απασχολούμενοι			
		Σύνολο (αριθ.)	Πρωτογενής τομέας (αριθ.)	Δευτερογενής Τομέας (αριθ.)	Τριτογενής Τομέας (αριθ.)
Σύνολο χώρας	4.614.499	4.102.089	591.669	892.187	2.618.233
Νομός Θεσσαλονίκης	469.522	416.342 100%	20.998 5%	111.024 27%	284.320 68%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή πληθυσμού, 2001

Διάγραμμα 3.5. Απασχολούμενοι

Και όπως στον πίνακα 3.6. στον πίνακα 3.7. καταγράφεται το σύνολο των ενεργών απασχολούμενων για τον Νομό Θεσσαλονίκης. Η Θεσσαλονίκη όπως αναλύθηκε και στον πίνακα 3.5. έχει τον μικρότερο ποσοστό αλλά και αριθμό απασχολούμενων στον Πρωτογενή τομέα 5%, που οφείλεται στο ότι είναι αστικό κέντρο και το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων ασχολείται με τον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Όπως φαίνεται στον πίνακα 3.7. το 27% άνθρωποι ασχολούνται με τον δευτερογενή τομέα και οι υπόλοιποι 68% στον τριτογενή τομέα. (Ευρωτεκμελετη,2007)

3.4. ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πίνακας 3.8. Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της γεωργίας της Κεντρικής Μακεδονίας (2001)

	Μικτές		Αμιγώς Γεωργικές		Αμιγώς Κτηνοτροφικές		Συνολο	
	Εκμ/σεις (στρ.)	Εκτάσεις (στρ.)	Εκμ/σεις (στρ.)	Εκτάσεις (στρ.)	Εκμ/σεις (στρ.)	Εκτάσεις (στρ.)	Εκμ/σεις (στρ.)	Εκτάσεις (στρ.)
Σύνολο Χώρας	192094	15265937	614170	20070600	10795	495315,9	817059	35831852,7
Μέσο Μέγεθος Συνόλου Χώρας	79,47		32,68		45,88		43,85	
Νομός Θεσσαλονίκης	2957	221183,6	17625	1038112,5	478	2064,8	21059	1295672,3
Μέσο Μέγεθος Ν. Θεσσαλονίκης	74,80		58,90		4,32		61,53	

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, 2001

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα στο Νομό Θεσ/νίκης υπάρχουν πάνω από 20.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις με μέσο μέγεθος 61,5 στρμ. Το μέγεθος αυτό είναι κατά 12 στρμ μεγαλύτερο από το μέσο μέγεθος της χώρας (49 στρμ). Η ανάλυση του πίνακα 3.8. δείχνει ότι στην περιφέρεια επικρατεί η αμιγώς γεωργική παραγωγική κατεύθυνση με κυρίαρχη συμβολή στη δημιουργία απασχόλησης και εισοδήματος. Συγχρόνως όμως, η ανάλυση των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών με κριτήριο την παραγωγική κατεύθυνση δεν αποκαλύπτει την πραγματική συμβολή της κτηνοτροφίας η οποία είναι αξιόλογη σε ορισμένες περιοχές της περιφέρειας. Εξάλλου, η περιφέρεια έχει αξιόλογη βοοτροφία, όπως και αιγοπροβατοτροφία, και αποτελεί κέντρο παραγωγής βασικών κτηνοτροφικών προϊόντων (Ευρωτεκμελετη,2007)

Πίνακας 3.9. Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά εκμεταλλεύσεων Κ. Μακεδονίας (1991)

Περιοχές/Νομοί	Σύνολο		0-49,9 στρ.		50-199,9 στρ		200 στρ. και άνω	
	Εκμ/σεις	Εκτάσεις (Στρ.)	Εκμ/σεις	Εκτάσεις (Στρ.)	Εκμ/σεις	Εκτάσεις (Στρ.)	Εκμ/σεις	Εκτάσεις (Στρ.)
Σύνολο Χώρας	861.623	33.514.055	666.428	11.659.322	178.158	15.677.723	17.037	6.177.010
Μέσο Μέγεθος Συνόλου Χωρας	38,90		17,50		88,00		362,56	
Νομός Θεσσαλονίκης	25.529	1.262.362	17.661	339.802	7.041	659.467	827	263.093
Μέσο Μέγεθος Ν. Θεσσαλονίκης	49,45		19,24		93,66		318,13	

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, 1991

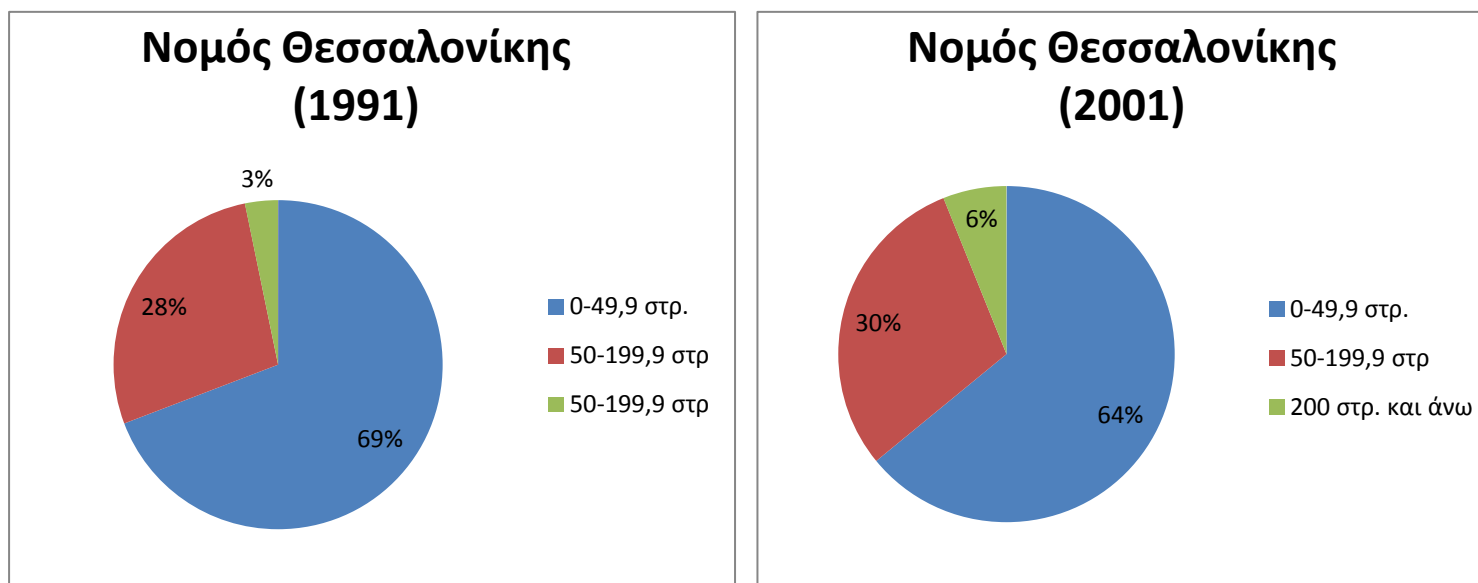
Πίνακας 3.10. Διαρθρωτικά χαρακτηριστικά εκμεταλλεύσεων Κ. Μακεδονίας (2001)

Περιοχές/Νομοί	Σύνολο		0-49,9 στρ.		50-199,9 στρ		200 στρ. και άνω	
	Εκμ/σεις	Εκτάσεις (Στρ.)	Εκμ/σεις	Εκτάσεις (Στρ.)	Εκμ/σεις	Εκτάσεις (Στρ.)	Εκμ/σεις	Εκτάσεις (Στρ.)
Σύνολο Χώρας	817.059	35.831.853,0	627.188	10481488,5	161.673	14.606.472,0	28.198	10.743.893
Μέσο Μέγεθος Συνόλου Χωρας	43,85		16,71		90,35		381,02	
Νομός Θεσσαλονίκης	21.059	1.295.672,3	13.562	264.283,3	6.205	591.993,0	1.292	439.396,0
Μέσο Μέγεθος Ν. Θεσσαλονίκης	61,53		19,49		95,41		340,09	

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, 2001

Συνολο Χωρας

Στην αρχή των συγκρίσεων των πινάκων 3.9. και 3.10. που προέρχονται από τις απογραφές των ετών 1991 και 2001 αντίστοιχα, αν συγκριθούν οι εκμεταλλεύσεις της χωρας το 1991 υπήρχαν 861.623 εκμεταλλεύσεις και μετά από μια δεκαετία(2001) μειώθηκαν στις 817.059 διαφορά 44.564 λιγότερος εκμεταλλεύσεις από το 1991.

Διάγραμμα 3.6. Διαγράμματα συγκρίσεις των εκμεταλλεύσεων του Νομού Θεσσαλονίκης το 1991 και 2001

Νομός Θεσσαλονίκης

Στον Νομό Θεσσαλονίκης το 1991 υπήρχαν 25.529 εκμεταλλεύσεις και έκταση 1262362,0 στρ. το 2001 οι εκμεταλλεύσεις μειώθηκαν κατά 4.470 φτάνοντας έτσι στις 21.059, όμως οι εκτάσεις σε χρησιμοποιούμενα στρέμματα αυξήθηκαν κατά 33,310 φτάνοντας στα 1.295.672 στρέμματα .

Η διάρθρωση των εκμεταλλεύσεων στο Νομό δεν άλλαξε πολύ σημαντικά από το 1991 μέχρι το 2001: Οι μικρές εκμεταλλεύσεις (< 50 στρμ) συνεχίζει να είναι η πλειονότητα, παρόλο που σημείωσε μία ελαφρά μείωση. Το ποσοστό των μεσαίων εκμεταλλεύσεων παραμένει σχεδόν σταθερό και διπλασιάζεται αυτό των μεγάλων (> 200στρμ).

3.5. ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤΟΝ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πίνακας 3.11. Ζωικό κεφάλαιο στην Περιφέρεια Θεσσαλονίκης (2001)

	Θες/νίκης	Σύνολο Χώρας
Βοοειδή	71.244 10,92%	652.386 100%
Προβατοειδή	174.228 2%	8.752.668 100%
Αίγες	181.746 3,41%	5.327.201 100%
Χοίροι	15.518 1,60%	969.852 100%
Κυψέλες Μελισσών	6.482 -%	*

Πηγή: ΕΣΥΕ, Αποτελέσματα της Απογραφής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, 2001

Στον πίνακα 3.11. συγκρίνεται το ζωικό κεφάλαιο της Θεσσαλονίκης προς το Σύνολο της Χώρας. Παρατηρείται πως ο κλάδος της ζωικής παραγωγής με το μεγαλύτερο ποσοστό μεταξύ άλλων προς το σύνολο της χώρας είναι ο Κλάδος των Βοοειδών που κατέχει ένα ποσοστό 10,92% με 71.244 κεφαλές προς 652.386 κεφαλές. Ακολουθεί ο κλάδος των Αιγών με ποσοστό μόνο 3,41% τρίτος κλάδος είναι ο κλάδος των Προβατοειδών με 2% και στο τέλος με μόλις 1,6% ο κλάδος των Χοίρων. Στην κατηγορία των Κυψελών αναγράφεται μόνο ο αριθμός ποσότητας στον Ν. Θεσσαλονίκης και υπάρχει έλλειψη στοιχείων για το σύνολο της χώρας.

Πίνακας 3.12. Εξέλιξη του ζωικού κεφαλαίου την περίοδο 1991-2001

Περιοχές/Νομοί	Βοοειδή		Προβατοειδή		Αίγες		Χοίροι	
	Αριθμός ζώων		Αριθμός ζώων		Αριθμός ζώων		Αριθμός ζώων	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Σύνολο χώρας	594.183 100%	652.386 100%	8.269.691 100%	8.752.668 100%	5.188.044 100%	5.327.201 100%	975.848 100%	969.852 100%
Νομός Θεσσαλονίκης	71.815 12,09%	71.224 10,92%	155.133 1,88%	174.228 2%	146.059 2,82%	181.749 3,41%	18.056 1,85%	15.518 1,60%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, 1991, 2001

Σύμφωνα με τον πίνακα 3.12. στο Νομό η κτηνοτροφία αναπτύσσεται σημαντικά κατά τη δεκαετία του 1990, καθώς παρατηρήθηκε μείωση στο ζωικό κεφάλαιο των βοοειδών, ενώ αυξήθηκε των προβάτων και των αιγών, από 1,88% σε 2% και από 2,82% σε 3,41% αντίστοιχα. Μια μείωση της τάξης του 1,60% σημείωσε ο αριθμός των χοίρων ο οποίος το 1991 είχε ποσοστό 1,85%.

3.6. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πίνακας 3.13. Παραγωγή κύριων προϊόντων στην Κεντρική Μακεδονία (1978-2004)

Προϊόντα	Παραγωγή (τον.)							Ετήσιος ρυθμός μεταβολής 1978-2004 (%)
	1978-80	1985	1990	1995	2000	2003	2004	
Φυτική Παραγωγή								
Σιτάρι	806669	386921	445043	759686	675682	484057	664364	-0,81
Αραβόσιτος	271515	450340	454937	424768	445601	538020	577022	3,19
Ρύζι	72653	90997	92583	196579	118563	136755	147923	3,01
Καπνός	54723	64917	41653	51348	51248	47818	48023	-0,54
Βαμβάκι	74931	123278	136661	284598	366816	277182	280073	5,65
Τεύτλα	918482	1081532	1042234	922879	862564	636928	645176	-1,46
Μηδική	612523	421890	422699	327008	267446	259181	241286	-3,81
Πατάτες	72977	60556	41220	69832	63062	55590	52602	-1,35
Ντομάτα (βιομηχανική)	487835	716029	431065	417991	269777	204297	228778	-3,11
Ντομάτα (επιτραπέζια)	*	23236	68624	81558	72255	82951	103296	8,17
Σταφύλια	76511	69124	60993	78783	73205	30405	28469	-4,04
Μήλα	157289	119363	165883	139195	126916	71361	111216	-1,43
Αχλάδια	37874	42188	33217	28093	27268	8706	20799	-2,47
Ροδάκινα	346364	511729	742499	977029	869739	214826	713760	3,06
Ελιές	25797	14066	21895	71449	83869	66119	114226	6,40
Κτηνοτροφικά								
Γάλα (σύνολο)	*	236333	419268	502813	488892	496585	448514	3,43
Κρέας (σύνολο)	*	77699	76969	82860	79039	80876	78386	0,05

Πηγή: ΕΣΥΕ, Γεωργική Στατιστική της Ελλάδος, Διάφορα έτη

Στον πίνακα 3.11. καταγράφεται η παραγωγή των αγροτικών προϊόντων στην Κεντρική Μακεδονία από το 1978-80 μέχρι το 2004. Έτσι με μια απλή ματιά στο

είδος της παραγωγής της Κ. Μακεδονίας μπορεί να καταλάβει κανείς πως η Κ. Μακεδονία παράγει από τα πιο βασικά γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής δείχνει την αύξηση ή την μείωση σε ποσοστό τα %. Ο αραβόσιτος είχε ρυθμό μεταβολής από το 1978 μέχρι το 2005 κατά 3,19% και το ρύζι επίσης έναν ρυθμό θετικής μεταβολής 3,01%. Αλλά τα τρία γεωργικά είδη με την μεγαλύτερη μεταβολή από το 1978-2004 ήταν το βαμβάκι με ρυθμό μεταβολής 5,65% οι Ελιές με 6,40% και τέλος την μεγαλύτερη μεταβολή που κυριολεκτικά εκτοξεύτηκε στα ύψη η παραγωγή ήταν η Επιτραπέζια Ντομάτα με 8,17%. Έχοντας δεδομένα από το 1985 με την παραγωγή Επιτραπέζιας Ντομάτας στους 23236 τόνους έφτασε το 2004 με 103296 τόνους μια αύξηση 80060 τόνους. Όμως έχοντας μια αύξηση στην Επιτραπέζια Ντομάτα ο ανταγωνισμός της έπληξε την Βιομηχανική Ντομάτα η οποία συνάντησε μείωση από το 1985-2004 με αρνητικό ρυθμό μεταβολής -3,11%.

3.7. ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Νομός Θεσσαλονίκης

Σύμφωνα με την μελέτη που πραγματοποίησε η «Ευρωτεκμελετη το (2007)». Ο Νομός Θεσσαλονίκης έχει γεωργική έκταση 1.296 χιλιάδων στρεμμάτων. Οι αρδευόμενες εκτάσεις ανέρχονται σε 580 χιλ. στρ. αποτελώντας περίπου το 44,7% της γεωργικής γης. Η γεωργική γη αξιοποιείται κυρίως με αροτραίες, αρδευόμενες καλλιέργειες (καλαμπόκι, βαμβάκι, ρύζι, κτηνοτροφικά φυτά) και δευτερευόντως με χειμερινά σιτηρά, δενδρώδεις καλλιέργειες και αμπέλια. Η σχέση της ζωικής παραγωγής προς τη συνολική είναι 33% περίπου, με τη βοοτροφία και την αιγοπροβατοτροφία να αποτελούν τους βασικούς κλάδους ζωικής παραγωγής. Από τα σημαντικότερα προβλήματα είναι η δομή και το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων. Το μέσο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων είναι περίπου 61,5 στρ.

Ο Ν. Θεσσαλονίκης με βάση τα μορφολογικά κριτήρια, γεωργικά και κλιματολογικά χαρακτηριστικά διακρίνεται σε έξι περιοχές.

1. Πεδινή περιοχή. Περιλαμβάνει το Δ. Αγ. Αθανασίου, το Δ. Αξιού, το Δ. Εχεδώρου, το Δ. Κουφαλίων, το Δ. Χαλάστρας και το Δ. Χαλκηδόνας. Επικρατούντες κλάδοι φυτικής παραγωγής είναι οι αροτραίες αρδευόμενες καλλιέργειες όπως ρύζι, καλαμπόκι, βαμβάκι και κηπευτικά. Συγκεκριμένα, στο Δ. Κουφαλίων το 80% περίπου της γεωργικής γης καλλιεργείται με σιτηρά και βαμβάκι ενώ στα Δ.Δ. Αγκιάλου και Μεσημβρίας υπάρχει κτηνοτροφία, πτηνοτροφία και αμπελουργία. Στο Δ.Δ. Καστανά επικρατούν τα κηπευτικά, ενώ στο Δ.Δ. Ξηροχωρίου κυριαρχούν τα σιτηρά. Στο Δ.Δ. Βαθύλακκου κύριος κλάδος παραγωγής είναι η πτηνοτροφία και στο Δ.Δ. Ν. Μαγνησίας κυριαρχούν τα κηπευτικά.

2. Περιοχή Θερμαϊκού. Περιλαμβάνει τα Δ.Δ. Βασιλικών, Αγ. Παρασκευής, Αγ. Αντώνιου και Σουρωτής του Δ. Βασιλικών, το Δ. Επανομής, το Δ. Θερμαϊκού, το Δ. Θερμής, το Δ. Μηχανιώνας και το Δ. Μίκρας. Σε αυτή την περιοχή καλλιεργούνται κυρίως σιτηρά, κηπευτικά και ελιές. Στο Δ.Δ. Αγ. Αντώνιος του Δ. Βασιλικών οι καλλιέργειες είναι ποτιστικές λόγω του φράγματος. Στο Δ.Δ. Ν. Μηχανιώνας ιδιαίτερα ανεπτυγμένη είναι η αλιεία.

3. Ορεινή Περιοχή. Περιλαμβάνει τα Δ.Δ. Λιβαδίου και Περιστεράς του Δ. Βασιλικών και το Δ. Χορτιάτη.

4. Βόρεια περιοχή. Περιλαμβάνει το Δ. Αρέθουσας, το Δ. Ασσήρου, το Δ. Βερτίσκου, το Δ. Λαχανά και το Δ. Σοχού. Επικρατούντες κλάδοι παραγωγής είναι τα σιτηρά, ο καπνός και η κτηνοτροφία. Στο Δ. Ασσήρου υπάρχει αναπτυγμένη πτηνοτροφία και στο Δ. Σοχού βασικό κλάδο παραγωγής αποτελεί η δενδροκομία (μήλα, αχλάδια).

5. Νοτιοανατολική περιοχή. Περιλαμβάνει το Δ. Αγ. Γεωργίου, το Δ. Απολλωνίας, το Δ. Εγνατίας, το Δ. Καλλινδοίων, το Δ. Κορωνείας, το Δ. Λαγκαδά, το Δ. Μαδύτου και το Δ. Ρεντίνας. Στο Δ. Λαγκαδά κύριοι κλάδοι παραγωγής είναι η κτηνοτροφία, το καλαμπόκι και τα κηπευτικά. Στο Δ. Εγνατίας και στο Δ. Απολλωνίας κύριοι κλάδοι παραγωγής είναι η κτηνοτροφία και το καλαμπόκι. Στο Δ. Ρεντίνας υπάρχουν πολλά μικρά ζώα και στο Δ. Αγίου Γεωργίου ελαιοκαλλιέργειες. Στα Δ.Δ. Σταυρού και Ασπροβάλτας είναι αναπτυγμένος ο τουρισμός.

6. Περιοχή Μυγδονίας. Περιλαμβάνει το Δ.Καλλιθέας, το Δ.Ωραιοκάστρου και το Δ.Μυγδονίας. Σε αυτήν την περιοχή κυριαρχούν τα χειμερινά σιτηρά και η κτηνοτροφία, ενώ στο Δ.Δ. Νεοχωρούδας υπάρχει έντονη πτηνοτροφία.

Περιοχές που χρήζουν παρέμβασης για το Ν. Θεσσαλονίκης θεωρούνται η Ορεινή Περιοχή, η Βόρεια Περιοχή και η Περιοχή Μυγδονίας. Είναι έντονα προβληματικές περιοχές, με τα χειμερινά σιτηρά να αποτελούν στην Ορεινή Περιοχή το 96,6% της γεωργικής έκτασης που καταλαμβάνουν οι κύριοι φυτικοί κλάδοι, στη Βόρεια Περιοχή το 84,1% και στην περιοχή Μυγδονίας το 89,0%. Άλλος παράγοντας που υποδεικνύει την αναγκαιότητα παρέμβασης στις συγκεκριμένες περιοχές είναι το χαμηλό ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων ως προς τη συνολικά χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση. Σύμφωνα με τον Πίνακα 11 στην Ορεινή Περιοχή οι αρδευόμενες εκτάσεις καταλαμβάνουν μόλις το 2,6% της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης, στη Βόρεια περιοχή το 6,7% και στην περιοχή Μυγδονίας το 14,5%. (Ευρωτεκμελετη,2007)

4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ «ΝΕΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ» ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Προκειμένου να διερευνηθούν τα χαρακτηριστικά των ενταχθέντων στο Πρόγραμμα «Νέοι Αγρότες» στην Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης, καθώς και τα χαρακτηριστικά της αγροτικής εκμετάλλευσης που ιδρύουν, πραγματοποιήθηκε έρευνα στα αρχεία. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το Μάρτιο του 2015 και μελετήθηκαν οι φάκελοι όλων των υποψηφίων που δήλωσαν συμμετοχή στο πρόγραμμα «Νέων Αγροτών» του 2014.

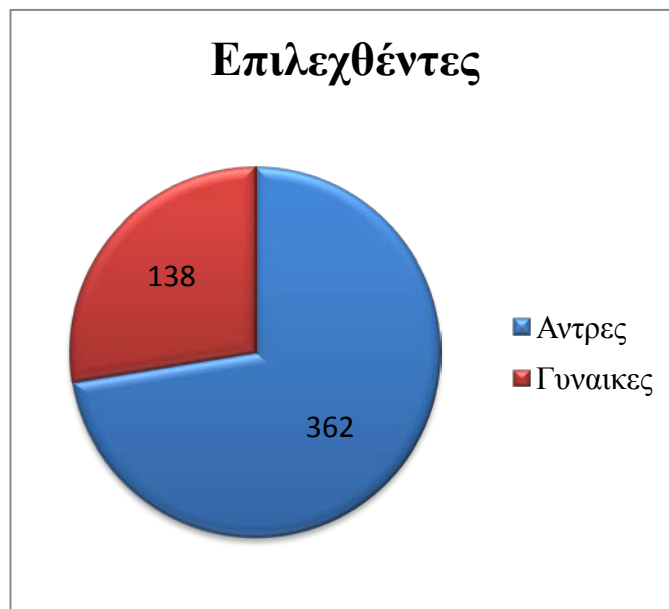
Μέσα στους φακέλους καταγράφονται το φύλο και η ηλικία των υποψηφίων, το μορφωτικό επίπεδο, ο τύπος της παραγωγής τους και τα χαρακτηριστικά της περιοχής τους, η δημοτική ενότητα που ανήκει η εκμετάλλευση, ο αριθμός των τέκνων, η Μονάδα ανθρώπινης εργασίας στην υφιστάμενη κατάσταση και στην μελλοντική κατάσταση, η προηγούμενη απασχόληση των υποψηφίων και το ύψος της ενίσχυσης που έλαβε ο κάθε ένας. Στη συνέχεια έγινε επεξεργασία των παραπάνω στοιχείων μέσω του προγράμματος EXCEL. Τα αποτελέσματα της επεξεργασίας είναι τα παρακάτω.

4.1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά των ενταχθέντων

4.1.1. Φύλο

Διάγραμμα 4.1. Σύνολο υποψηφίων που κατέθεσαν φάκελο υποψηφιότητας για το πρόγραμμα νέων

Διάγραμμα 4.2. Σύνολο Επιλεγμένων υποψηφίων τους προγράμματος νέοι

Στα διαγράμματα 4.1. και 4.2. καταγράφονται το σύνολο των αντρών και γυναικών που κατέθεσαν τα χαρτιά τους και ήταν υποψήφιοι για το πρόγραμμα «νέων αγροτών» και το σύνολο των αντρών και γυναικών που επιλέχθηκαν για την ενίσχυση του προγράμματος. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, υπέβαλαν υποψηφιότητα 541 νέοι και εγκρίθηκαν οι 500, ποσοστό 92,4%. (Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, 2015).

*Η ονομασία **Επιλεχθέντων** αναφέρεται σε αυτούς που εγκρίθηκαν και επιλέχθηκαν για το πρόγραμμα «νέων αγροτών»

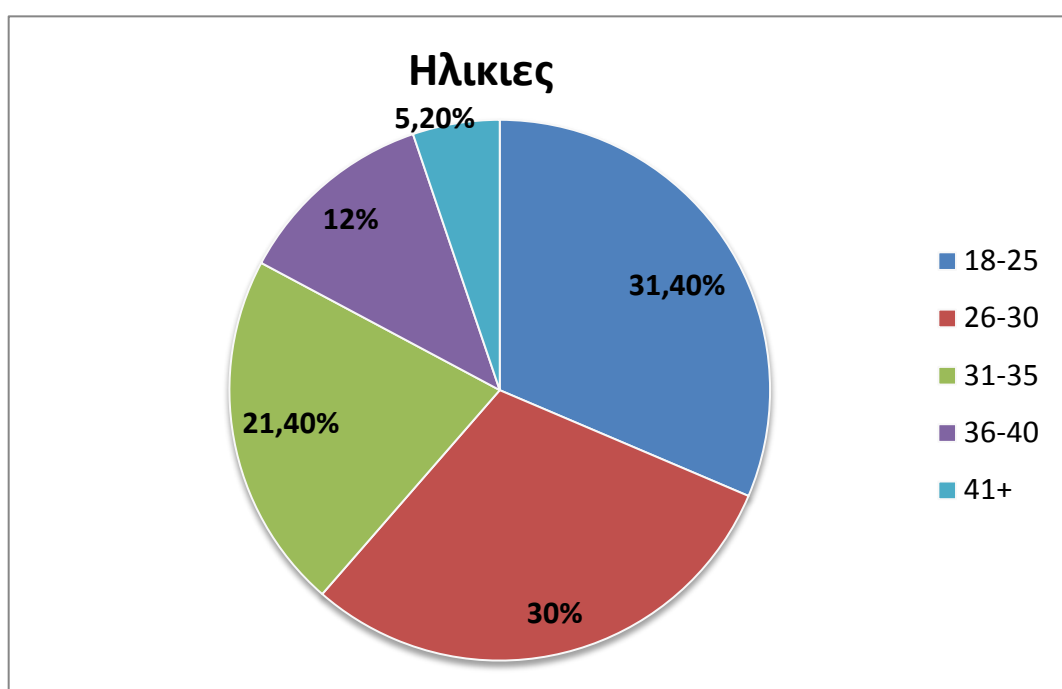
*Οι ονομασία **Σύνολο Υποψηφίων ή Υποψήφίων** αναφέρεται σε όλο το σύνολο των ατόμων που έκαναν αίτηση για να ενταχθούν στο Πρόγραμμα «νέων αγροτών»

4.1.2. Ηλικία

Πίνακας 4.1. Ομάδες ηλικιών

Ηλικίες	Σύνολο	Ποσοστό
18-25	157	31,4%
26-30	150	30%
31-35	107	21,4%
36-40	60	12%
41+	26	5,2%
Σύνολο	500	100%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Διάγραμμα 4.3. Ομάδες Ηλικιών

Στον πίνακα 4.1. καταγράφονται σε ομάδες οι ηλικίες των επιλεγθέντων νέων γεωργών και στο διάγραμμα 4.3. γίνεται η ανάλυση σε διάγραμμα πίτας. (Οι ηλικίες υπολογίστηκαν με βάση το έτος 2015)

4.1.3. Εκπαίδευση

Πίνακας 4.2. Μορφωτικό Επίπεδο Υποψήφιων

	ΑΝΤΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ		
Εκπαίδευση	Αριθμός	Αριθμός	Σύνολο	Ποσοστό
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	9	13	22	4,07%
ΤΕΙ	26	13	39	7,22%
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ	173	59	232	42,96%
ΛΥΚΕΙΟ	110	38	148	27,41%
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	42	18	60	11,11%
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	23	16	39	7,22%
Σύνολο	383	157	540	100%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Στον πίνακα 4.2. αναγράφεται το μορφωτικό επίπεδο των Αντρών και των Γυναικών. Στους άντρες μόνο 9 άτομα προέρχονται από πανεπιστήμιο ενώ στις γυναίκες 13 με ποσοστό με συνολικό ποσοστό 4,07%. Στα ΤΕΙ οι άντρες έχουν διπλάσιο αριθμό από τις γυναίκες με 26 άντρες να έχουν εκπαιδευτεί στα ΤΕΙ και στις γυναίκες μόνο 13 με συνολικό ποσοστό 7,22%. Επίσης με απολυτήριο λυκείου στους Άντρες και στις Γυναίκες καταγράφονται 110 και 38 αντίστοιχα. Το μεγαλύτερο ποσοστό συμπεριβαλομένων και των αντρών και των γυναικών είναι οι απόφοιτοι από τεχνικές σχολές με συνολικό ποσοστό 42,96%.

4.1.4. Αριθμός Τέκνων

Πίνακας 4.3. Αριθμός Τέκνων Επιλεχθέντων

Παιδιά	Σύνολο	Ποσοστό
Χωρίς Παιδιά	372	74,4%
1	52	10,4%
2	64	12,8%
3	10	2%
4	1	0,2%
6	1	0,2%
Σύνολο	500	100%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα 4.3. υπερισχύει η κατηγορία των νέων που δεν έχουν παιδιά, που αφορά κατά κύριο λόγο τους ανύπανδρους.

4.1.5. Προηγούμενη Απασχόληση

Πίνακας 4.4. Προηγούμενη Εργασία Υποψήφιων

	Άντρες	Γυναίκες	Συνολικός αριθμός	Ποσοστό
Άνεργος	300	121	421	84,2%
Αγρότης	10	0	10	2%
Ελεύθερος Επαγγελματίας	12	6	18	3,6%
Εργάτης	6	2	8	1,6%
Ιδιωτικός Υπάλληλος	19	21	40	8%
Οικιακά	0	3	3	0,6%
Σύνολο	347	153	500	100%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Στον πίνακα 4.4. παρατηρούμε ότι τα περισσότερα άτομα που έθεσαν συμμετοχή για το πρόγραμμα «Νέων Αγροτών» ως προηγούμενη εργασία δήλωσαν Άνεργοι στον φάκελο υποψηφιότητας τους (300 άτομα στους Άντρες και 121 για τις Γυναίκες με συνολικό ποσοστό 84,2%). Αυτό σημαίνει ότι το Πρόγραμμα φαίνεται να επιτυγχάνει τον βασικό αρχικό του στόχο για δημιουργία θέσεων απασχόλησης στον αγροτικό χώρο. Αλλά και είναι αξιοσημείωτο να παρατηρηθεί πως μόνο 7 Άντρες ήταν από πριν αγρότες και καμία από τις Γυναίκες δεν είχε ξανά ασχοληθεί με το αγροτικό Επάγγελμα.

4.1.6. Δήμοι Υποψηφίων και Κατηγορία Περιοχής

Πίνακας 4.5. Δήμοι Επιλεχθέντων Νέων Αγροτών

	Θεσσαλονίκη	Ποσοστό
Λαγκαδά	147	29,40%
Βόλβης	88	17,60%
Χαλκηδόνας	76	15,20%
Θέρμης	51	10,20%
Δέλτα	50	10,00%
Ωραιοκάστρου	34	6,80%
Θερμαϊκού	24	4,80%
Παύλου Μελά	9	1,80%
Κορδελιού-Εύοσμου	8	1,60%
Πυλαίας-Χορτιάτη	8	1,60%
Καλαμαριάς	2	0,40%
Νεάπολης-Συκεών	2	0,40%
Αμπελοκήπων-Μενεμένης	1	0,20%
Σύνολο	500	100%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Στον πίνακα 4.5. φαίνονται τα δεδομένα στο σύνολο των υποψηφίων σε ποια δημοτική ενότητα ανήκουν. Με τους περισσότερους νέους που δήλωσαν συμμετοχή στο Πρόγραμμα να προέρχονται από την δημοτική ενότητα του Λαγκαδά και τους 3 λιγότερους από τον Δήμο Καλαμαριάς, Νεάπολης-Συκεών και Αμπελοκήπων-Μενεμένης.

Πίνακας 4.6. Κατηγορία Περιοχών Επιλεχθέντων

	Κατηγορία Περιοχών	Ποσοστό
Μειονεκτικές	240	48%
Κανονικές- Λοιπές Περιοχές	186	37,2%
Ορεινές	74	14,8%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Στον πίνακα 4.6. καταγράφεται το σύνολο των περιοχών κατά κατηγορία. Παρατηρείται πως ο μεγαλύτερος αριθμός των αγροτικών εκμεταλλεύσεων ανήκει στην κατηγορία των Μειονεκτικών περιοχών (48%). Δεύτερο στην σειρά ακολουθεί το σύνολο των Κανονικών περιοχών και τρίτη η κατηγορία των Ορεινών περιοχών.

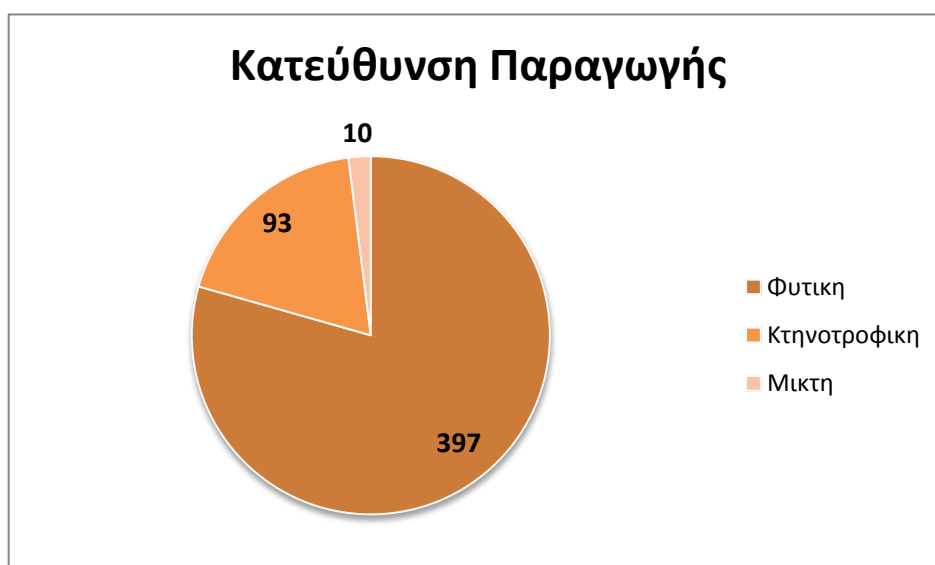
4.2. Χαρακτηριστικά αγροτικής εκμετάλλευσης

4.2.1. Κατεύθυνση Παραγωγής

Πίνακας 4.7. Κατεύθυνση Εκμεταλλεύσεων Επιλεχθέντων

Κατεύθυνση		Ποσοστό
Φυτική	397	79,4%
Κτηνοτροφική	93	18,6%
Μικτή	10	2%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Διάγραμμα 4.4. Διάγραμμα Πίτας για τις Κατευθύνσεις των εκμεταλλεύσεων

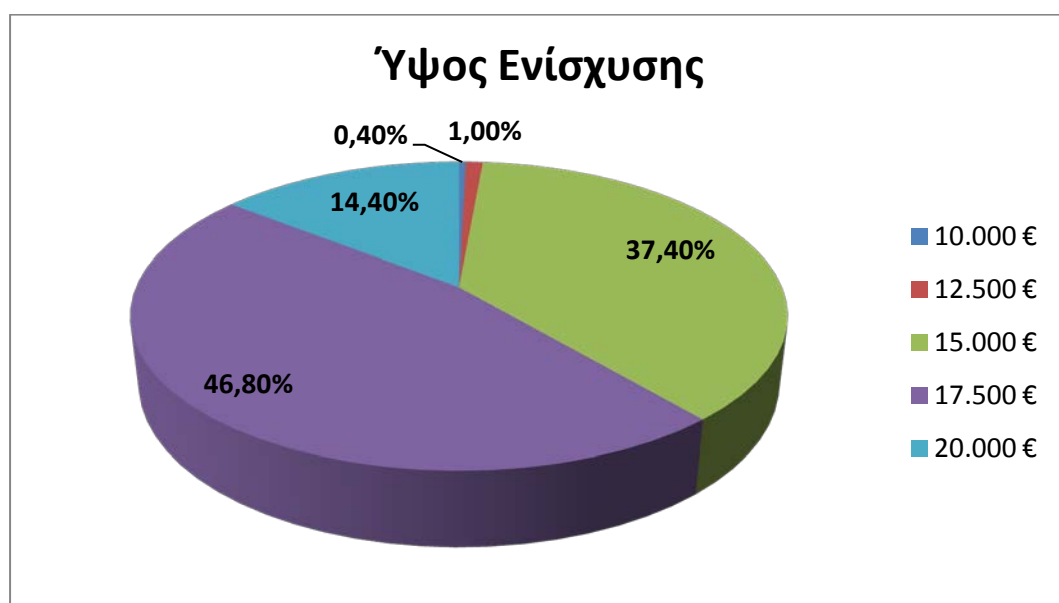
Στον Πίνακα 4.7. και επίσης στο Διάγραμμα 4.4. αναφέρεται το σύνολο των Εκμεταλλεύσεων και η κατεύθυνσή τους. Παρατηρούμε ότι οι Νέοι Αγρότες προσανατολίζονται σε ποσοστό 79,4% προς την Φυτική παραγωγή, ακολουθεί η Κτηνοτροφία και τέλος με την Μικτή. Αυτό ήταν μέχρις ενός βαθμού αναμενόμενο, καθώς η αναλογία της φυτικής με τη ζωική παραγωγή στη χώρα είναι 70/30.

4.2.2. Ύψος Ενίσχυσης

Πίνακας 4.8. Ύψος Ενίσχυσης των Επιλεχθέντων

Ύψος Ενίσχυσης	Αριθμός Επιλεχθέντων	Ποσοστό
10.000 €	2	0,40%
12.500 €	5	1,00%
15.000 €	187	37,40%
17.500 €	234	46,80%
20.000 €	72	14,40%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Διάγραμμα 4.5. Ύψος Ενίσχυσης σε διάγραμμα πίτας

Το ύψος των ενισχύσεων και το σύνολο των ενταχθέντων που εισέπραξαν το κάθε ποσό καταγράφεται στον Πίνακα 4.8. Οι περισσότεροι εισέπραξαν το ποσό των 17.500 € με ποσοστό 46,80%. Πρόκειται για τους νέους που εγκαταστάθηκαν στις μειονεκτικές περιοχές. Ακολουθούν αυτοί που εγκαταστάθηκαν στις ορεινές περιοχές, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το μικρότερο ποσοστό, αλλά εισέπραξαν το μεγαλύτερο ποσό των 20.000 € (0,4 %).

4.2.3. ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πίνακας 4.9. Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας Υφιστάμενης Κατάστασης (2014) πρόσθεσε μια στήλη με ποσοστά. Κάνε ένα πίνακα με την υφιστάμενη και τη μελλοντική

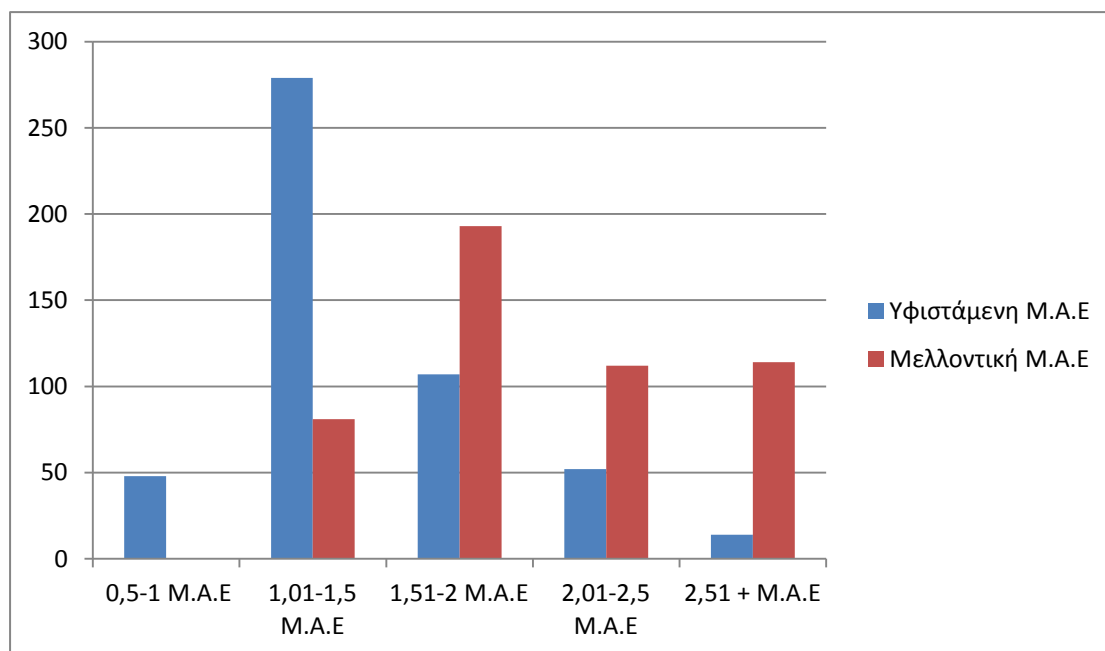
Υφιστάμενη Μ.Α.Ε	
0,5-1 Μ.Α.Ε	48
1,01-1,5 Μ.Α.Ε	279
1,51-2 Μ.Α.Ε	107
2,01-2,5 Μ.Α.Ε	52
2,51 + Μ.Α.Ε	14

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Πίνακας 4.10. Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας Μελλοντικής Κατάστασης

Μελλοντική Μ.Α.Ε	
1,01-1,5 Μ.Α.Ε	81
1,51-2 Μ.Α.Ε	193
2,01-2,50 Μ.Α.Ε	112
2,51 + Μ.Α.Ε	114

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

Διάγραμμα 4.6. Υφιστάμενη Μ.Α.Ε και Μελλοντική Μ.Α.Ε

Στον πίνακα 4.9. αναφέρεται η Υφιστάμενη Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας η αλλιώς Μ.Α.Ε. που δήλωσαν οι ενταχθέντες Νέοι Αγρότες στους φακέλους τους. Η κλίμακα που έχει το μεγαλύτερο σύνολο είναι αυτή μεταξύ 1,01-1,5 Μ.Α.Ε με συνολικό αριθμό 279 και δεύτερη ακολουθεί η κλίμακα με 1,51-2 Μ.Α.Ε με συνολικό αριθμό 107 ατόμων που δήλωσαν ότι κατέχουν αυτήν την κλίμακα στην εκμετάλλευσή τους. Η μικρότερη κλίμακα που καταγράφεται είναι η 2,51+ με μόνο 14 άτομα να έχουν δηλώσει ότι χρησιμοποιούν τόση Μ.Α.Ε.

Στον πίνακα 4.10. καταγράφονται οι Στόχοι σε Μ.Α.Ε. που έχουν θέσει στο επιχειρηματικό σχέδιο οι Νέοι Αγρότες. Η κατηγορία που ήταν πριν η υψηλότερη με κλίμακα 1,01-1,5 έχει γίνει η μικρότερη με 81 άτομα να δηλώνουν ότι θα έχουν αυτήν την Μ.Α.Ε. στο μέλλον και στην κλίμακα 1,51-2 Μ.Α.Ε. να έχει το υψηλότερο ποσοστό με 193 άτομα να δηλώνουν ότι θα έχουν αυτήν την Μ.Α.Ε. στο μέλλον. Επίσης στην υφιστάμενη Μ.Α.Ε αναφέραμε ότι το χαμηλότερο ποσοστό ήταν το 2,51+ με 14 άτομα να έχουν δηλώσει ότι κατέχουν πάνω από 2,51 Μ.Α.Ε, στην μελλοντική τα άτομα σε αυτήν την κλίμακα φτάνουν στα 114. Αυτό σημαίνει πως η επιχείρησης μεγεθύνονται και χρειάζονται περισσότερη ανθρώπινη εργασία ώστε να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της παραγωγής.

4.2.4. Παραγωγή

Πίνακας 4.11. Παραγωγή Εκμεταλλεύσεων στην Υφιστάμενη και Μελλοντική Κατάσταση όλων των Υποψηφίων

Φυτική Παραγωγή	Αριθμός ειδών φυτικής και ζωικής Παραγωγής Υφιστάμενη Κατάσταση Αριθμός ενταχθέντων	Αριθμός ειδών φυτικής και ζωικής Παραγωγής Μελλοντική Κατάσταση Αριθμός ενταχθέντων	Μεταβολή
Σιτηρά	618	421	-31,88%
Διάφορα Φυτά/Καλλιέργειες	174	152	-12,64%
Βότανα	27	18	-33,33%
Βιομηχανικές Καλλιέργειες	341	311	-8,80%
Θερμοκηπιακές Καλλιέργειες	38	41	7,89%
Κηπευτικά Φυτά/Καλλιέργειες	800	708	-11,50%
Αγρανάπαυση	13	2	-84,62%
Καρπουζοειδή καλλιέργειες	38	33	-13,16%
Οπορωφόρα Δέντρα	76	77	1,32%
Καπνός	169	184	8,88%
Ζωοτροφές	190	175	-7,89%
Καλλωπιστικά φυτά	8	18	125,00%
Ζωική Παραγωγή			
Πρόβατα	39	80	105,13%
Αγελάδες	22	33	50,00%
Γαλακτοπαραγωγής			
Αγελάδες Ελεύθερης Βοσκής	3	11	266,67%
Αίγες	44	74	68,18%
Βοοειδή Μεικτής Κατεύθυνσης	2	4	100,00%
Βουβάλια Μεικτής Κατεύθυνσης	2	0	-100,00%
Εκτροφή Σαλιγκαριών	6	5	-16,67%
Κότες Αυγοπαραγωγής & Κρεοπαραγωγής	4	5	25,00%
Κυψέλες-Μελισσοσμήνη	1	11	1000,00%
Μοσχάρια Κρεοπαραγωγής	10	9	-10,00%
Χοίροι	2	0	-100,00%
Τράγοι	6	4	-33,33%

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)

«Στον πίνακα 4.11. καταγράφεται η επιλογή της παραγωγικής κατεύθυνσης από τους ενταχθέντες στο Πρόγραμμα. Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται στην μελλοντική κατάσταση οι αριθμοί που από την υφιστάμενη κατάσταση στην μελλοντική σημείωσαν μείωση και με έντονο μαύρο χρώμα αυτοί που είχαν αύξηση στον αριθμό τους από την υφιστάμενη προς την μελλοντική κατάσταση».

Παρατηρείται πως οι νέοι αγρότες στρέφονται από τα Σιτηρά σε δυναμικές καλλιέργειες, όπως ο καπνός, τα οπωροφόρα δένδρα και τα κηπευτικά. Στην μελλοντική κατάσταση τα Σιτηρά περιορίζονται από 618 άτομα σε 421, στα κηπευτικά φυτά από 800 σε 708 άτομα. Στις καλλιέργειες καπνών υπάρχει μια σταθερά ανοδική πορεία, από 169 άτομα που καλλιεργούν σήμερα, μελλοντικά θα ασχοληθούν 184.

Επίσης είναι αξιοσημείωτο ότι πολλοί νέοι στρέφονται στον κλάδο της ζωικής παραγωγής. Για παράδειγμα πρόβατα εκτρέφουν 39 άτομα, αλλά στην μελλοντική κατάσταση δηλώνουν πως θα εκτρέψουν 80 άτομα. Στην κατηγορία των Αιγών εκτρέφουν 44 άτομα και στην μελλοντική κατάσταση 74 άτομα. Οι μειώσεις στις κατηγορίες της ζωικής παραγωγής είναι: στις κατηγορίες των Βουβάλια Μεικτής Κατεύθυνσης, Μοσχάρια Κρεοπαραγωγής, Χοίροι, Τράγοι και στην Εκτροφή Σαλιγκαριών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο στόχος που είχε θέσει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για τους υποψήφιους στο Πρόγραμμα «Νέοι Γεωργοί» επετεύχθη για την Περιφερειακή Ενότητα Θεσσαλονίκης, καθώς ο στόχος ήταν στα 500 άτομα και έκαναν αίτηση 541 από τα οποία επιλέχθηκαν τα 500. Ο Νομός Θεσσαλονίκης ασχολείται κυρίως με τον κλάδο της γεωργικής παραγωγής όπως έχει προαναφερθεί, και αυτό αποδεικνύεται ακόμα μια φορά με τους περισσότερους επιλεγθέντες του προγράμματος νέοι αγρότες να στέφονται στην φυτική παραγωγή, με ποσοστό 79,4% έναντι της ζωικής παραγωγής και της μεικτής παραγωγής.

Οι ενταχθέντες ανήκουν στις μικρές ηλικιακές ομάδες, καθώς το 63% περίπου είναι κάτω των 30 ετών. Το προφίλ των ενταχθέντων είναι αρκετά δυναμικό αν συγκρίνει κανείς με τα παλαιότερα χρόνια. Οι νέοι αγρότες είναι απόφοιτοι Δευτεροβάθμιας αλλά και Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο στους Άντρες όσο και στις Γυναίκες. Τα περισσότερα άτομα είναι απόφοιτοι Τεχνικού και Γενικού λυκείου και στα δυο φύλα. Επίσης πιο πολύ Άντρες είναι πτυχιούχοι ΤΕΙ, αλλά στις Γυναίκες οι περισσότερες είναι πτυχιούχοι Πανεπιστημίου.

Επίσης οι περισσότεροι ήταν άνεργοι πριν το πρόγραμμα και φαίνεται πως βρήκαν διέξοδο στο πρόβλημα της απασχόλησης με το να ασχοληθούν στον αγροτικό τομέα. Συνολικά από τα 500 άτομα που επιλέχθηκαν τα 421 δήλωσαν άνεργοι.

Σε ό,τι αφορά την αγροτική εκμετάλλευση που δεσμεύονται να δημιουργήσουν, με την δήλωση του πενταετούς επιχειρηματικού σχεδίου όλα τα άτομα διπλασιάζουν τις Μ.Α.Ε της εκμετάλλευσής τους με την κατηγορία που επικρατεί να είναι η κλίμακα της 1,51-2 Μ.Α.Ε.

Στις καλλιέργειες οι περισσότεροι νέοι στρέφονται σε δυναμικές καλλιέργειες ή αλλάζουν τελείως κλάδο παραγωγής από φυτική σε ζωική παραγωγή. Στην κτηνοτροφία οι κύριες κατηγορίες που επικρατούν είναι η Προβατοτροφία, η Αγελαδοτροφία και η εκτροφή Αιγών.

Γενικά το Πρόγραμμα θεωρείται επιτυχημένο γιατί προσφέρει όχι μόνο οικονομική βοήθεια, αλλά και παρακινεί νέους ώστε να επιστρέψουν στην ύπαιθρο και να ασχοληθούν με τον αγροτικό τομέα. Επίσης συμβάλει στην ηλικιακή ανανέωση του γεωργικού πληθυσμού, αντισταθμίζοντας την γήρανση του αγροτικού πληθυσμού. Παράλληλα, θα δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης, καθώς στην πλειονότητά τους η αγροτική τους εκμετάλλευση θα απασχολεί πάνω από 1,5 ΜΑΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Ανυπόγραφο Άρθρο Εφημερίδας, (2011, 1 Μαρτίου). Μαζική επιστροφή στο...χωράφι λόγω κρίσης. Αγροτικός Συνεργατισμός. 65, (96), 28-33.

Ανυπόγραφο Άρθρο Ηλεκτρονικής Εφημερίδας, (2013, 12 Νοεμβρίου). "Χώρα ηλικιωμένων η Ελλάδα- Αυξήθηκε το επίπεδο γήρανσης του συνολικού πληθυσμού της χώρας". Iefimerida. Ανακτήθηκε 17 Νοεμβρίου, 2014, από:

<http://www.iefimerida.gr/news/130166/χώρα-ηλικιωμένων-η-ελλάδα-αυξήθηκε-το-επίπεδο-γήρανσης-στο-συνολικό-πληθυσμό-της-χώρας>.

Ανθεκτικός στην κρίση ο αγροτικός τομέας. (2011, 1 Σεπτεμβρίου). Αγροτικός Συνεργατισμός, σ. 8-12.

ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ, Θ. ΚΑΜΠΕΡΗΣ, Ν. ΠΕΤΡΟΥ, Μ. (2013). Διερευνώντας όψεις και δυναμικές της κοινωνίας της υπαίθρου στην εποχή της κρίσης. Πρώτες αποτυπώσεις.. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΥΠΑΙΘΡΟΣ ΧΩΡΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, Πάτρα, 14-15 Ιουνίου 2013. Πάτρα, 1.Γ., 1-32.

Ελαφρός, Γ. (2014, 13 Ιουλίου). Οι 40άρηδες επιστρέφουν στο χωράφι λόγω κρίσης. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Ανακτήθηκε 12 Νοεμβρίου, 2014, από: <http://www.kathimerini.gr/776027/article/epikairothta/ellada/oi-40arhdes-epistrefoyn-sto-xwrafi-logw-krishs>.

Ελλάδα. Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης. (2014). Φάκελοι Νέων Γεωργών. Θεσσαλονίκη: Διεύθυνση Γεωργίας.

ΕΛΛΑΔΑ. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ. (2013, Δεκέμβριος 24). Εγκατάσταση νέων γεωργών. Μέτρο 112 : Εγκατάσταση νέων γεωργών.

Αθήνα: ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/grafeiotypou/deltiatypou/2068-dt241213>

ΕΥΡΩΤΕΚΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ. (2007). ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΜΕ ΓΝΩΜΟΝΑ ΤΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Θεσσαλονίκη: ΕΥΡΩΤΕΚΜΕΛΕΤΗΤΙΚΗ.

Ζαρμπου, Ο. (2012). Οι νέοι αγρότες στην σύγχρονη ύπαιθρο-Μεταπτυχιακή Εργασία. Μη εκδιδόμενη διδακτορική διατριβή, ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ, ΑΘΗΝΑ.

Η ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΑΡΧΙΖΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ- Πρόγραμμα 194 εκατ. ευρώ για 11.116 νέους αγρότες. (2014, 22 Σεπτεμβρίου). Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, <http://www.minagric.gr/index.php/el/the-ministry-2/grafeiotypou/deltiatypou/2566-dt220914a>

Η γήρανση απειλεί την Ευρώπη. (1997, 14 Αυγούστου). Οικονομικός Ταχυδρόμος, σ. 31-32.

Κοντονης, Γ. Κερδίζουν μόρια στο πρόγραμμα οι νέοι αγρότες με ιδιόκτητη γη. (2014, 6 Ιουνίου). Agrenda, σ. 16.

Κουτσού Σ. και Κιζος Θ. (2004). Πρόγραμμα εγκατάστασης νέων αγροτών: αποτελέσματα εφαρμογής σε μια ηπειρωτική και μια νησιωτική περιοχή της Ελλάδας. 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη, 25-27 Νοεμβρίου 2004. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας στη Θεσσαλονίκη, 8, 1-1.

Μανιου, Β. (2012, 11 Φεβρουαρίου). ΑΠΟΨΗ : Η στροφή προς τη γεωργία και οι γεωπονικές σχολές. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Ανακτήθηκε 12 Νοεμβρίου, 2014, από: <http://www.kathimerini.gr/450141/article/epikairothta/ellada/apoyh--h-strofh-pros-th-gewrgia-kai-oi-gewponikes-sxoles>.

Με δήλωση ΟΣΔΕ του 2013 ή του 2014. (2014, 16 Μαρτίου). Agrenda, σ. 28.

Μπίκας, Α. (2012, Μάιος). Η οικονομική κρίση μείωσε τα αγροτικά μεροκάματα. Αγροτικός Συνεργατισμός. 65, (110), 24.

Μουσιδης, Α. (2005, 13 Νοεμβρίου). Η γήρανση του αγροτικού πληθυσμού και οι επιπτώσεις της. ΝΕΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ. Ανακτήθηκε 24 Οκτωβρίου, 2014, από: <https://neagrokin.wordpress.com/2005/11/13/η-γήρανση-του-αγροτικού-πληθυσμού-και/>

Σε «τροχιά» πληρωμών μπαίνουν οι Νέοι Αγρότες. (2014, 3 Αυγούστου). Agrenda, σ. 6.

Σουκιούρογλου, Ι. Ιακωβίδου, Ο. Μενεξέξ, Γ. ([χ.χ.]). Η συμβολή του προγράμματος νέων γεωργών στην ανανέωση του γεωργικού πληθυσμού, Γεωπονική Σχολή, Τομέας Αγροτικής Οικονομίας, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.

ΣΟΥΚΙΟΥΡΟΓΛΟΥ, Ι. (2011). ΝΕΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη.

<http://www.kathimerini.gr/776027/article/epikairothta/ellada/oi-40arhdes-epistrefoyn-sto-xwrafi-logw-krishs>.

Τσιομίδου Ε., Ε. (2006). Η διαμόρφωση της ταυτότητας των νέων και η διαδοχή τους στο γεωργικό επάγγελμα. 9ο πανελλήνιο συνέδριο ΕΤΑΓΡΟ, Αθήνα, 2-4 Νοεμβρίου 2006. Αθήνα, 8, 1, 1.

Ξενόγλωσση

CLAWSON, M. (1963). Aging Farmers and Agricultural Policy. American Journal of Agricultural Economics. 45, (1), 13-30.

David, B. (2008). "The OECD' s New Rural Demography: Challenges &

Opportunities". Μη εκδεδομένη διδακτορική διατριβή, Cornell University, Νέας Υόρκης.

Fennell, R. The Common Agricultural Policy: Continuity and Change,. (1997, 27 Ιουλίου). Clarendon Press, Oxford

Glauben, T. (2004). Farm succession patterns in Northern Germany and Austria a survey comparison.XI Xongress of Rural Sociology IRSA, Norway, 25-30 Ιουλίου 2004. Norway, 1, 1.

Luxembourg. European Parliament. (2001). The future of young farmers in the European Union.Working paper Agri 134 En.. Luxembourg: European Parliament.

Peters, K., Gupta, S., Stoller, N. & Mueller, B. (2008). "Implications of the Aging Process: Opportunities for Prevention in the Farming Community". Journal of Agromedicine. 13, (2), 111-118.

WOODS, M. (2011). Γεωγραφία της Υπαιθρου. (Γ. ΜΕΛΙΣΣΟΥΡΓΟΣ, μεταφρ.). [χ.τ.]: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ. (το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε Σεπτέμβριο 2011).

ZAWOJSKA, A. (25 Νοεμβρίου, 2010). "How to improve the role of young farmers in the European agricultural economy.". Ανακτήθηκε 29 Νοεμβρίου, 2014, από http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2010/438619/IPOL-AGRI_NT%282010%29438619_EN.pdf.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παραγωγική κατεύθυνση υφιστάμενης και μελλοντικής κατάστασης των ενταχθέντων στο Πρόγραμμα «Νέοι Γεωργοί»

Κατηγορία	Αριθμός ενταχθέντων	
	Υφιστάμενη Κατάσταση	Μελλοντική Κατάσταση
Αρωματικά Φυτά	6	11
Αγκινάρα	1	1
Αγγούρι Θερμοκηπίου	3	4
Αγγούρι Υπαίθρου	4	2
Αγελάδες Γαλακτοπαραγωγής	22	33
Αγελάδες Ελεύθερης Βοσκής	3	11
Αγρανάπαυση	13	2
Αίγες	44	74
Ακτινίδια	1	1
Αμιγής Πάχυνση Μόσχων	3	7
Αμπέλι Επιτραπέζιο	31	34
Αμπέλι Οινοποιίας	26	26
Αμύγδαλα	5	5
Άνηθος	1	1
Ανθοκομία	2	7
Αντίδι	1	1
Αραβόσιτος	80	56
Αραβόσιτος Καρπός	87	91
Αραβόσιτος Χλωρός	20	10
Αρακάς Βιομηχανικός	63	39
Αρακάς Νωπός	9	13
Αχλάδια	7	9
Βαμβάκι	40	81
Βατόμουρα	1	2
Βερίκοκα	1	1
Βίκος Σανός	14	17
Βλίτα	2	2
Βοοειδή Μεικτής Κατεύθυνσης	2	4
Βουβάλια Μεικτής Κατεύθυνσης	2	0
Βρώμη Καρπός	5	4
Βρώμη Σανός	3	2
Γκοτζι Μπερι	5	5
Γλυκάνισος	3	5
Διάφορα Φυλλώδη Λαχανικά	4	1
Εκτροφή Σαλιγκαριών	6	5
Ελαιοκράμβη	8	4
Ελιά Βρώσιμη	15	21

Ελιά Ελαιοποιήσιμη	50	48
Επίσπορη Καλλιέργεια	11	11
Ζωοτροφές	5	1
Ηλίανθος	49	30
Θυμάρια	1	0
Ιπποφαές	0	1
Καλαμπόκι	6	1
Καπνός Virginia	5	5
Καπνός Μπασμάς	164	179
Καρότο	4	2
Καρπούζι Υπαίθρου	25	29
Καρύδια	6	11
Κάστανα	5	5
Κερασιές	11	6
Κηπευτικά Υπαίθρου Διάφορα	70	22
Κολοκυθάκι Θερμοκηπίου	4	3
Κολοκυθάκι Υπαίθρου	25	18
Κότες Αυγοπαραγωγής	2	4
Κότες Κρεοπαραγωγής	2	1
Κουνουπίδι	11	9
Κράνα	2	1
Κρεμμυδάκι Φρέσκο	5	3
Κρεμμύδι νωπό	11	15
Κρεμμύδι Ξερό	18	9
Κριθάρια Καρπός	139	77
Κυψέλες-Μελισσοσμήνη	1	11
Λάχανο Υπαίθρου	21	13
Λοιπά Κτηνοτροφικά Φυτά για Χόρτο	57	55
Λοιπά σιτηρά	12	2
Λοιπά Κηπευτικά Υπαίθρου	0	92
Μαϊντανός	6	5
Μαρούλι Θερμοκηπίου	5	6
Μαρούλι Υπαίθρου	151	119
Μελιτζάνες Υπαίθρου	25	16
Μηδική Σανός	100	93
Μηλιές	2	3
Μοσχάρια Κρεοπαραγωγής	7	2
Μπάμια Υπαίθρου	43	33
Μπρόκολο	9	4
Νεκταρίνια	3	2
Πατάτα Ανοιξιότικη	18	15
Πεπόνι	13	10
Πιπεριά Θερμοκηπίου	10	11
Πιπεριά Υπαίθρου	48	34

Πράσα	8	4
Πρόβατα	39	80
Ρεβίθια	12	8
Ρίγανη	16	12
Ροδάκινα	8	7
Ρόδια	5	4
Ρύζι διάφορες Ποικιλίες	141	114
Σίκαλη	18	12
Σιτάρι Μαλακό	284	232
Σιτάρι Σκληρό	151	69
Σκόρδο Νωπό	3	2
Σκόρδο Ξηρό	6	3
Σουσάμι	5	5
Σπανάκι	81	92
Ντομάτα Βιομηχανική	15	11
Ντομάτα Επιτραπέζια	37	23
Ντομάτα Θερμοκηπίου	13	17
Τράγοι	6	4
Τριφύλλι	14	9
Φακές	5	4
Φασολάκι Βιομηχανικό	10	16
Φασολάκι Θερμοκηπίου	3	0
Φασολάκι Νωπό	48	39
Φασόλια Ξερά	15	9
Χοίροι Ελεύθερης Βοσκής	2	0

Πηγή: Διεύθυνση Γεωργίας Θεσσαλονίκης, Φάκελοι Νέων Γεωργών (2014)